

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra veřejného práva

**Úloha FRONTEXu při ochraně vnějších hranic Evropské
unie**

Bakalářská práce

The role of FRONTEX in protecting the external borders of the European Union

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

**prof. Mag. phil. Dr. iur.
Harald Christian Scheu Ph.D.**

AUTOR PRÁCE

Lukáš Holub, DiS.

Český Krumlov

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Českém Krumlově, dne 27.02.2024.

Lukáš Holub, DiS.

ANOTACE

Práce se zabývá problematikou ochrany hranic Evropské unie proti nelegální migraci. Zaměřuje se na Evropskou agenturu FRONTEX, která za tímto účelem byla zřízena. V bakalářské práci bude popsán vznik a vývoj agentury, její kompetence a její činnosti. Práce se zaměří i na problémy agentury, s kterými se při své činnosti potýká a také uvede možnosti právní ochrany proti její činnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

FRONTEX, ochrana hranic, migrace, Schengenský prostor, hraniční kontroly

ANNOTATION

The thesis deals with the issue of the European Union borders protection against illegal migration. It focuses on the European agency FRONTEX which was established for this purpose. The bachelor's thesis will describe the origin and development of the agency, its competences and its activities. The thesis will also focus on the agency's problems which it faces during its activities and will also state the possibilities of legal protection against its activities.

KEY WORDS

FRONTEX, border protection, migration, Schengen area, border controls

OBSAH

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
Teoretická část	8
1 Metodologie	8
1.1 Definice základních pojmů	8
1.1.1 Evropská integrovaná správa hranic	11
1.2 Postup řešení práce	13
2 Agentura FRONTEX	14
2.1 Historický vývoj spolupráce na ochraně vnějších hranic	14
2.2 Právní rámec agentury FRONTEX.....	15
2.2.1 Vznik agentury FRONTEX.....	15
2.2.2 Evropská migrační krize a její vliv na činnost agentury FRONTEX.....	16
2.3 Aktuální úkoly agentury FRONTEX.....	19
2.3.1 EUROSUR	21
2.4 Správní a řídicí struktura agentury FRONTEX.....	22
2.4.1 Organizační struktura agentury	23
2.5 Lidské zdroje a zdroje technického vybavení.....	26
2.5.1 Lidské zdroje	26
2.5.2 Technické zdroje	26
2.6 Jednotky evropské pohraniční a pobřežní stráže.....	27
2.6.1 Kodex chování (Code of Conduct).....	28
2.6.2 Výcvik jednotek.....	29
2.7 Rozpočet agentury FRONTEX.....	29
2.7.1 Výdaje agentury.....	32

2.7.2	Náklady na společné operace	33
Analyticko - praktická část.....		35
3	Společné operace agentury FRONTEX.....	35
3.1	Společné operace s členskými státy	36
3.1.1	Operace Themis	36
3.1.2	Další příklady společných operací	38
3.1.3	Právní odpovědnost příslušníků agentury	39
3.2	Společné operace s dalšími evropskými subjekty	41
3.2.1	Příklady operací.....	43
3.3	Zapojení ČR do činností Frontexu	45
4	Kauzy agentury FRONTEX.....	47
4.1	Aktuální problémy agentury	47
4.1.1	Hlavní kritici agentury	48
4.2	Právní ochrana.....	49
4.2.1	Instituce EU	49
4.2.2	Soudní ochrana	52
4.3	Výsledky kontrol činnosti agentury FRONTEX.....	54
4.3.1	Zpráva EÚD 2021.....	54
4.3.2	Výsledky šetření výboru LIBE v roce 2023	55
5	Závěr.....	57
Seznam použité literatury.....		59

Seznam použitých zkratk

CEPOL	Agentura Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva
ČR	Česká republika
EASO	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu
EBCGT	Týmy Evropské pohraniční a pobřežní stráže
EBGT	Týmy Evropské pohraniční stráže
EB-RAN	Síť pro analýzu rizik pro východní Evropu
EDF-RAN	Evropská síť pro analýzu rizika podvodů s dokumenty
EEAS	Evropská služba pro vnější činnost
EFCA	Evropská agentura pro kontrolu rybolovu
EMPACT	Evropská multidisciplinární platforma pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti
EMSA	Evropská agentura pro námořní bezpečnost
ES	Evropské společenství
ETIAS	Evropský systém pro cestovní informace a povolení
EU	Evropská unie
EÚD	Evropský účetní dvůr
eu-LISA	Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva
EUROJUST	Evropskou agenturou pro justiční spolupráci
Eurostat	Statistický úřad Evropské unie
EUROSUR	Evropský systém ostrahy hranic
LIBE	Výboru Evropského parlamentu pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci
RABIT	Jednotky rychlé reakce

Úvod

V posledním desetiletí můžeme téměř ve všech médiích sledovat téma nelegální migrace, a to zejména do států Evropské unie. Sledujeme zprávy o velkém množství migrantů z Afriky, dále např. z Ukrajiny a Ruska, kteří směřují do vyspělých evropských zemí jako je např. Německo, Francie, Švédsko. Uprchlíci si hledají různé způsoby a jsou ochotni zaplatit veškeré úspory za to, aby se do Evropy dostali. Proto ochrana hranic a téma nelegální migrace představují výraznou součást agendy Evropské unie s cílem efektivně ochránit hranice Evropské unie. Na úrovni Evropské rady, ale i na dalších úrovních, je to jedna z nejčastěji řešených otázek. Pohlédneme-li do historie Evropské unie, je problematika ochrany jejích vnějších hranic často řešeným problémem.

Koordinací a kontrolou ostrahy vnějších hranic se od roku 2005 zabývá Agentura pro správu vnějších hranic (FRONTEX), která má sídlo ve Varšavě. A právě úloze FRONTEXu¹ při řešení ochrany hranic se věnuji ve své bakalářské práci.

Cílem práce je na základě studia dostupných informací a dat o ochraně hranic Evropské unie týkající se Evropské agentury FRONTEX popsat a analyzovat tuto problematiku. Ochrana hranic v souvislosti s pravomocemi FRONTEXu se bude zabývat výlučně ochranou hranic ve smyslu boje proti nelegální migraci.

Tato bakalářská práce se člení na teoretickou část, ve které bude popsán vznik a vývoj agentury, organizační struktura, její kompetence a její činnosti, a na část analyticko-praktickou, jejímž cílem je analýza fungování agentury, přičemž v této části se zaměřím i na identifikaci problémů agentury, se kterými se při své činnosti potýká, a také budou rozebrány možnosti právní ochrany proti její činnosti související s nelegální migrací. Bude popsána i spolupráce České republiky s agenturou prostřednictvím Národního kontaktního bodu agentury FRONTEX.

¹ Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž, známá spíše pod akronymem Frontex (z francouzštiny *Frontières extérieures* = vnější hranice) je agentura Evropské unie, jejímž úkolem je ochrana vnějších hranic EU a Schengenského prostoru, v součinnosti se strážci hranic členských zemí.

V závěru bude zhodnoceno naplnění cílů práce a zhodnocení úlohy FRONTEXu v kontextu současné migrační krize. Vzhledem k tomu, že se jedná o značně dynamické téma, stav problematiky je popsán ke konci roku 2023.

Teoretická část

1 Metodologie

V úvodní části této kapitoly předkládám definice základních pojmů, které jsou podstatné pro pochopení řešené problematiky. Zároveň se zaměřím na popis jednotlivých druhů hranic, jež je potřeba střežit proti nelegální migraci, přičemž ochrana těchto hranic je jednou z hlavních rolí agentury FRONTEX.

V další části pak představím postup, který jsem zvolil pro řešení této bakalářské práce.

1.1 Definice základních pojmů

V rámci této kapitoly jsou uvedeny definice základních pojmů. Tyto pojmy se dále v práci velmi často vyskytují a je proto důležité vědět, co znamenají. Nejedná se o přesně definované pojmy, ale o zobecněné definice pojmů, které pochopí i člověk neorientující se v otázkách EU.

- **Členský stát EU** – plnoprávným členem je země, která splnila tři Kodaňská kritéria (politická, ekonomická, schopnost dostát závazkům).²
- **Občan EU** – státní příslušník kterékoliv země EU.³
- **Občan třetí země** – občan státu, který není členem EU a není zároveň občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska.⁴

²SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného. 2.dopl.vyd.* Praha: Auditorium, 2019. ISBN 978-80-87284-73-5. s 140-142.

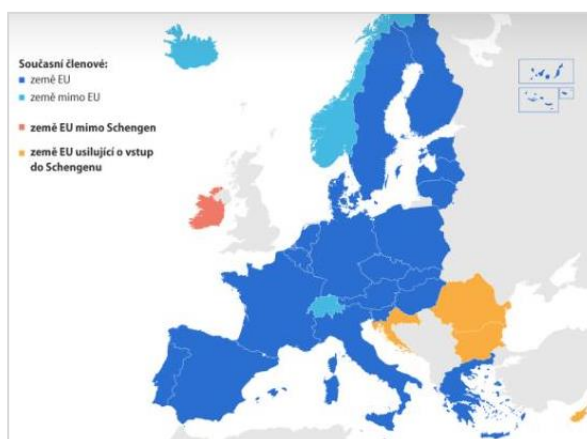
³Evropská unie. *Život v Evropské unii. Vaše práva a jak je využít.* Online. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/live-work-study/living-eu_cs. [citováno 2024-01-18].

⁴Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009, ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), odst.1, odst. 2, (Úř. věst. L 243/1, 15.9.2009)

Nejdůležitějším pojmem pro mou práci bylo definování pojmů „vnitřní a vnější hranice“. Dle úmluvy **vnitřní hranice** znamená „společné pozemní hranice smluvních stran, jejich letiště pro vnitřní lety, a námořní přístavy pro trajektová spojení výlučně z přístavů do přístavů smluvních stran“.

„Hranice smluvních stran na zemi a na moři též i letiště a námořní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi“⁵ znamenají dle úmluvy **vnější hranice**.

- **Migrace** – neboli stěhování, lze definovat jako časově ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určený státními hranicemi.
- **Nelegální migrace** – neoprávněný vstup lidí na území státu či jeho neoprávněné opuštění, neoprávněný pobyt na území a pobyt v rozporu s účelem, pro který bylo vydáno pobytové oprávnění.⁶
- **Schengenský prostor** – je označení pro území 27 evropských států (EU), z toho 23 členských států EU (součástí nejsou 4 země EU a to Bulharsko, Kypr, Rumunsko, Irsko) a 4 přidružených států (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko), jedná se o společné území těchto států, na jejichž společných hranicích nejsou prováděny hraniční kontroly osob.

Obr. 1. Členské státy EU a Schengenského prostoru, aktuální stav Zdroj <https://www.europarl.europa.eu/> - aktualizováno 11-11-2022

⁵Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsána v Schengenu dne 19. června 1990. (Úř. věst. L 239/19, 22. 09. 2000)

⁶Český statistický úřad. *Metodika – nelegální migrace*. Online. Aktualizováno 13.01.2022, Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-nelegalni-migrace>. [citováno 2024-01-20].

- **Schengenské spolupráce** – je označením pro spolupráci států v rámci schengenského prostoru, která pokrývá oblast ochrany hranic, policejní a justiční spolupráci, ochranu osobních údajů a vízovou a konzulární praxi.⁷
- **Schengenský informační systém (SIS)** – databázový bezpečnostní informační systém provozovaný státy Schengenského prostoru, pro sdílení informací v oblasti bezpečnosti a správy hranic v Evropě, kompenzuje hraniční kontroly a je neúspěšnějším nástrojem spolupráce pro imigrační, policejní, celní, pohraniční a soudní orgány.⁸
- **Hraniční přechod** – jakýkoli přechod povolený příslušnými orgány Schengenu pro překročení vnějších hranic, je to místo na státní hranici, přes něž je možný pohyb či doprava v jednom či obou směrech.⁹
- **Hraniční kontroly** – jedná se o kontroly prováděné na hraničních přechodech, aby se zajistilo, že osobám, včetně jejich dopravních prostředků a předmětů, které mají v držení, může být povolen vstup na území členských států nebo jeho opuštění.
- **FRONTEX** – Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž.¹⁰
- **Ochrana hranic** – schopnost zabránit pronikání nežádoucích elementů dovnitř chráněného území.
- **Nežádoucí elementy** – nelegální migranti, pašeráci, teroristi, obchodníci s lidmi, případně další osoby dopouštějící se přeshraniční trestní činnosti.

⁷Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravující přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). (Úř. věst. L 77/1, 23.03.2016)

⁸Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1861 ze dne 28. listopadu 2018, o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti hraničních kontrol, o změně Úmluvy k provedení Schengenské dohody a o změně a zrušení nařízení (ES) č. 1987/2006. (Úř. věst. L 312, 07.12.2018)

⁹Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 09. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravující přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). (Úř. věst. L 77/1, 23.03.2016)

¹⁰Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019, o Evropské a pobřežní stráži a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624. (Úř. věst. L 295/1, 14.11.2019)

1.1.1 Evropská integrovaná správa hranic

Problematika střežení vnějších hranic představuje součást migrační politiky EU a jejích členských států. Evropská pobřežní a pohraniční stráž byla zřízena za účelem evropské integrované správy hranic, přičemž hranice EU jsou různorodé. Hranice EU dělíme na základní tři typy:

- pozemní,
- mořské a
- vzdušné.

Pozemní hranice je pro ochranu vnějších hranic nejsložitější, lze ji nelegálně překonat prakticky kdekoli mimo hraniční přechody. Je označována jako tzv. **zelená hranice**. Součástí pozemní hranice jsou i hranice na říčních tocích, tyto se označují jako tzv. **modré hranice**. Dalším typem je vzdušná hranice, kde se kontroly provádějí na letištních terminálech, „ne tedy ve vzduchu“. Je označována jako tzv. **bílá hranice**.¹¹

Různé druhy hranic (pozemní, mořské a vzdušné) ze své povahy vyžadují odlišná opatření k řízení migrace a navracení nelegálních migrantů. Zásadně se také liší výběrem způsobu, jakým je třeba chránit vnější hranice EU, protože různé úseky hranic jsou ovlivněny a dotčeny různými způsoby, a to nejen v závislosti na velikosti, ale i na směru migračních toků.

Evropská integrovaná správa zajišťuje účinnou správu vnějších hranic Unie a vytváří synergie mezi EU a vnitrostátními úrovněmi.

Evropská integrovaná správa hranic sleduje souběžně různé cíle a to:

- *„usnadnit legitimní překračování hranic a zvýšit účinnost návratové politiky Unie;*
- *zajistit účinné předcházení nedovolenému překračování vnějších hranic; předcházet závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem, jako je*

¹¹HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury FRONTEX v ní*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7. s. 29-31.

převaděčství migrantů, terorismus, obchodování s lidmi a obchodování se zbraněmi a drogami, a tuto činnost odhalovat;

- *dosáhnout účinné spolupráce se třetími zeměmi a zajistit rychlou registraci a poskytování péče osobám, které potřebují mezinárodní ochranu nebo o ni žádají“.¹²*

Vnitřní bezpečnost v Unii musí být zajišťována způsobem, který respektuje základní práva osob, jimž zajišťuje volný pohyb v Unii.

Zásady evropské integrované správy hranic

- 1) Členské státy jsou odpovědné za správu hranic (primární odpovědnost za správu svých úseků vnějších hranic) a navracení, a to společně s agenturou Frontex (povinnost spolupracovat v dobré víře a vyměňovat si informace), spolu tvoří **Evropskou pohraniční a pobřežní stráž**.¹³
- 2) Vychází se ze čtyřstupňového modelu kontroly přístupu, přičemž tyto stupně se skládá z opatření ve třetích zemích, z opatření prováděných se sousedními třetími zeměmi, z opatření týkajících se ochrany vnějších hranic a z opatření v rámci schengenského prostoru a navracení¹⁴.
- 3) Pro správnou a včasnou reakci na vznikající hrozby je vyžadován komplexní evropský situační obraz, za jehož přípravu a aktualizaci zodpovídá agentura Frontex na úrovni EU a členské státy na vnitrostátní úrovni.¹⁵
- 4) Mezi nástroje pro reakci na vznikající hrozby patří zavedený a fungující systém koordinace, komunikace a integrovaného plánování mezi agenturou Frontex a vnitrostátními orgány odpovědnými za integrovanou

¹²Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě, kterým se zavádí víceletá strategická politika pro evropskou integrovanou správu hranic, COM(2023) 146final, Ve Štrasburku dne 14.3.2023

¹³Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě, kterým se zavádí víceletá strategická politika pro evropskou integrovanou správu hranic, COM(2023) 146final, Ve Štrasburku dne 14.3.2023

¹⁴Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě, kterým se zavádí víceletá strategická politika pro evropskou integrovanou správu hranic, COM(2023) 146final, Ve Štrasburku dne 14.3.2023

¹⁵Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě, kterým se zavádí víceletá strategická politika pro evropskou integrovanou správu hranic, COM(2023) 146final, Ve Štrasburku dne 14.3.2023

správu hranic. Je vyžadována i účinná vnitrostátní koordinace s dalšími příslušnými orgány na vnějších hranicích, mezi nimiž jsou i celní orgány, aby bylo možné řídit pohyb osob a zboží na vnějších hranicích.¹⁶

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že Evropská integrovaná správa hranic vyžaduje vysokou míru specializace a profesionality s vysokými etickými hodnotami a integritou.

1.2 Postup řešení práce

Stěžejní činností při řešení této bakalářské práce je studium dostupné literatury, které se zabývá rolí FRONTEXu při ochraně vnějších hranic.

Zaměřím se jednak na právní akty, které definovaly rámec činností agentury a umožnily i její vznik. Dále čerpám z dostupné vědecké literatury – monografií týkajících se otázek mezinárodního práva, vnitřní bezpečnosti v právu EU a ochrany hranic EU a úloze FRONTEXu. Nedílnou součástí je i analýza dat z veřejně dostupných internetových zdrojů. Například veřejné výroční zprávy o činnosti a rozpočtu FRONTEXu, aktuální právní akty, auditní zprávy, aj.

Ze získaných údajů se pokusím zhodnotit, jak FRONTEX plní svou úlohu při ochraně vnějších hranic a jaké problémy jeho činnost a aktivity přinesly.

¹⁶Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě, kterým se zavádí víceletá strategická politika pro evropskou integrovanou správu hranic, COM(2023) 146final, Ve Štrasburku dne 14.3.2023

2 Agentura FRONTEX

2.1 Historický vývoj spolupráce na ochraně vnějších hranic

Již v Evropském společenství (ES)¹⁷, jako předchůdci Evropské unie, bylo potřeba řešit zásady vnitřního prostoru s ohledem na volný pohyb osob, ale i zásady k ochraně vnějších hranic ES. V této oblasti sehrála základní úlohu tzv. Schengenská dohoda. Tato mezinárodní dohoda (smlouva) byla uzavřena mezi Francií, Německem a státy BENELUXU (Belgie, Nizozemsko, Lucembursko) dne 14. 06. 1985. Jejím cílem bylo usilovat v dlouhodobém období o zrušení kontrol na vnitřních hranicích států a přesunout tyto kontroly na vnější hranice.¹⁸

Navazující schengenská prováděcí úmluva již obsahovala konkrétní závazky a společné normy a postupy států, které měly za cíl eliminovat bezpečnostní rizika např. nelegální migraci a organizovaný zločin. Definovala např. policejní spolupráci, zrušení hranic, společný nástroj schengenský informační systém (SIS), ochranu údajů a institucionální zázemí celé spolupráce ve formě, kterou měl zaštitovat Výkonný výbor. V platnost vstoupily obě dohody dne 26. března 1995.¹⁹

ČR vstoupila do Schengenského prostoru dne 21. prosince 2007, kdy byly otevřeny pozemní a námořní hranice; 30. března 2008 odpadly i kontroly na letištích.

¹⁷SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného. 2. dopl. vyd.* Praha: Auditorium, 2019. ISBN 978-80-87284-73-5. s. 140.

¹⁸EUR-Lex. *Schengenská dohoda*. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>. [citováno 2024-01-24].

¹⁹Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úř. věst. L 239, 22/09/2000 s. 0019 – 0062)

2.2 Právní rámec agentury FRONTEX

2.2.1 Vznik agentury FRONTEX

Agentura FRONTEX vznikla v roce 2004 na základě **Nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 ze dne 26. října 2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie**²⁰, a dne 01. 05. 2005 započala svou činnost. Sídlo bylo umístěno do Varšavy, protože disponovala dostatečnou infrastrukturou a zároveň bylo tendencí umisťovat nové agentury do nových členských států EU.

Agentura byla založena jako **Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států EU**. Zkratka pochází z francouzštiny *Frontieres extérieures*²¹ = vnější hranice. Vznik FRONTEXu byl kompromisním řešením vzhledem k tomu, že některé členské státy nesouhlasily s rozsáhlými výkonnými a operativními pravomocemi agentury.²²

Agentura byla založena jako profesionální a specializovaná samostatná organizace v rámci struktury EU, ekonomicky a správně nezávislá na jiných subjektech. Nařízení o vzniku FRONTEXu bylo doplněno **Nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 863/2007, kterým se zřizuje mechanismus pro vytvoření pohraničních jednotek rychlé reakce (RABIT)**.²³

V důsledku problémů, které vznikaly v souvislosti v nuceným navracením migrantů, byla v roce 2008 přijata Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU)

²⁰Nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 ze dne 26. října 2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie. (Úř. věst. L 349/1, 25.11.2004)

²¹HONUSKOVÁ, Věra, SCHEU, Harald Christian, FLÍDROVÁ, Eliška. *Ochrana mořské hranice států Evropské unie v kontextu principu nenavracení*. 1, vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-44-2. s. 52.

²²Wikipedie. *Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž*. Online. Poslední změna 31.12.2023 v 20:47.

Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropská_agentura_pro_pohraniční_a_pobřežní_stráž. [citováno 2024-01-24].

²³Pohraniční jednotka rychlé reakce je zřízena na žádost členského státu, který čelí velmi naléhavé a mimořádné situaci související s velkým počtem migrantů snažící se nelegálně překročit hranice. Zdroj [Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 863/2007, Úř. věst. L 61, 5.3.2009].

2008/115/ES, která stanovila jasná, průhledná a spravedlivá pravidla pro účinnou návratovou politiku.²⁴

2.2.2 Evropská migrační krize a její vliv na činnost agentury

FRONTEX

V letech 2007 až 2011 se zvýšil počet nelegálních migrantů z Afriky do Itálie přes Středozemní moře. EU rozhodla o hlídkování agentury FRONTEX na Středozemním moři. Tzv. **arabské jaro**²⁵ (označení vlny protestů, nepokojů, povstání a revolucí, které probíhaly ve většině arabských států od konce roku 2010 do konce roku 2012) přineslo značný nárůst počtu ekonomických migrantů a uprchlíků. Migranti se dostávali do centrálních částí Evropy balkánskou trasou z Turecka přes Egejské moře a Balkán a potom středomořskou trasou ze Severní Afriky přes Středozemní moře a Itálii. Cílem migrantů jsou státy západní a severní Evropy, zejména Německo, Švédsko, Rakousko, Francie a státy Beneluxu. Největší počet žadatelů o azyl tvoří Syřané, Afgánci, Iráčané a dále lidé ze subsaharské Afriky (Libye, Maroko, Tunisko).²⁶

V roce 2011 bylo vydáno Nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 1168/2011, na jehož základě vznikly Týmy evropské pohraniční stráže (EBGT – European Border Guard Team) a mechanismu tzv. Rychlé reakce (Rapid Intervention).

²⁴Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. (Úř. věst. L 348/98, 24.12.2008)

²⁵HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury FRONTEX v ní*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7. s. 59.

²⁶Wikipedie. *Evropská migrační krize 2015*. Online. Poslední změna 04.12.2023 v 08:41. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropská_migrační_krize_2015. [citováno 2024-01-24].

Obr. 2. Loga FRONTEXu (zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Badge_of_the_European_Border_and_Coast_Guard.svg)

Od členských států EU byla vyžadována spolupráce a koordinace postupů při plnění společných pravidel ochrany vnější hranice s tím, že státům zůstala odpovědnost za ochranu a ostrahu vnějších hranic států uvnitř EU. Na základě principu solidarity musí zabezpečení vnější hranice EU zůstat prioritou pro všechny členské státy.

Dokumentem, který významně ovlivňuje činnost agentury je ***Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1052/2013, kterým se zřizuje Evropský systém ochrany hranic*** (EUROSUR – European Border Surveillance System). Systém se zabývá výměnou informací a spoluprací mezi členskými státy a agenturou FRONTEX. Směřuje ke zlepšení připravenosti a schopnosti reakce členských států na vnějších hranicích ohledně zjištění prevence a boje s nelegální migrací a s příhraniční kriminalitou.²⁷

Vzhledem k tomu, že se přeshraniční migrace týkala z převážné části mořských hranic, bylo v roce 2014 přijato Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 656/2014, kterým se stanovila pravidla pro ostrahu vnějších námořních hranic.²⁸

²⁷Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1052/2013 ze dne 22. října 2013, kterým se zřizuje Evropský systém ochrany hranic (EUROSUR) (Úř. věst. L 295, 6.11.2013, s. 11–26)

²⁸Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 656/2014 ze dne 15. května 2014, kterým se stanoví pravidla pro ostrahu vnějších hranic v kontextu operativní spolupráce koordinované Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie. (Úř. věst. L 189/93, 27.06.2014)

Od dubna 2015 mluvíme o celoevropské krizi, kdy se ve Středozemním moři potopilo několik lodí a utopilo se asi 1.200 lidí. V průběhu letních měsíců se krize prohlubovala, neboť počet běženců byl v té době nejvyšší a začalo se uvažovat o systému na přerozdělování uprchlíků. Za celý rok 2015 dohromady požádalo v Evropské unii o azyl 1.256.000 migrantů.²⁹

Příčin migrační krize je několik, nejčastěji je příčinou absence ochrany hranice EU, dále převaděčský byznys, probíhající válečné konflikty (svého času vzestup Islámského státu), využívání systému sociálních dávek ve vyspělých západních státech EU, demografické změny a populační exploze a náboženský, etnický a ekonomický útlak v zemích původu.

Dalším dokumentem, který výrazně ovlivňuje spolupráci zemí a aktivity na vnějších hranicích je tzv. **Schengenský hraniční kodex** (Nařízení Evropské parlamentu a Rady č. 2016/399). V kodexu jsou stanoveny úkoly a odpovědnost států uvnitř Schengenského prostoru, nutnost odstranění překážek pro volný pohyb osob a zboží uvnitř prostoru a dále to, že uvnitř Schengenského prostoru se neprovádí žádná pasová kontrola. Dále upravuje podmínky, za kterých může být povolen vstup přes vnější hranice občanům neevropských států.³⁰

Migrační krize vyvolala tlak na změnu agentury FRONTEX. Proto vznikl návrh na novou evropskou pohraniční stráž. Dne 14. září 2016 bylo vydáno **Nařízení Evropského parlamentu Rady č. 2016/1624 o Evropské pohraniční a pobřežní stráži**, kde mimo jiné byly rozšířeny úkoly agentury – větší důraz se začal klást na boj proti nelegální migraci a terorismu a posílení navrácení osob, kteří nemají nárok na mezinárodní ochranu. Byla posílena pravomoc při koordinaci návratových operací, vytvořena byla jednotka rezervního rychlého nasazení v počtu 1.500 osob složená z pracovníků členských států, které byly povinny poskytnout tyto pracovníky při nutnosti rychlých zásahů na hranicích. Z důvodu rozšíření pravomoci agentury se zvýšil počet zaměstnanců a agentura získala

²⁹Wikipedie. *Evropská migrační krize 2015*. Online. Poslední změna 04.12.2023 v 08:41. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropská_migrační_krize_2015. [citováno 2024-01-24].

³⁰Nařízení Evropské parlamentu a Rady (EU) č. 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) (Úř. věst. L 77, 23.3.2016, s. 1–52)

možnost disponovat vlastními materiálními zdroji (do té doby byla závislá na prostředích, které ji poskytovaly dobrovolně členské země).³¹

V roce 2016 se výše uvedeným nařízením agentura v reakci na evropskou migrační krizi transformovala pod novým názvem **Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž**, zkratka FRONTEX avšak byla zachována.

Posílený mandát byl následně přijat Nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 2019/1896 ze dne 19.11.2019 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž³², který je aktuálně platný.

2.3 Aktuální úkoly agentury FRONTEX

Historicky se úkoly agentury FRONTEX jednotlivými nařízenými měnily a doplňovaly ve smyslu rozšíření mandátu agentury. V nařízení č. 2007/2004 bylo v článku 2 „Hlavní úkoly“ definováno 6 činností (a až f). V posledním platném nařízení č. 2019/1896 je v článku 10 „Úkoly Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž“ definováno 33 činností (a až af). Rozšířené úkoly jsou vyváženy posílenými zárukami dodržování základních práv a větší mírou odpovědnosti. V následující části budou konkrétně vyjmenovány aktuální činnosti agentury, protože na základě jejich plnění či neplnění lze hodnotit, jak je plněna úloha agentury.

Hlavním úkolem je podpora, koordinace a rozvoj správy evropských hranic a to v souladu s Listinou základních práv EU, prostřednictvím operativní spolupráce s členskými státy. Platným nařízením lze aktuálně úkoly agentury FRONTEX definovat následovně³³:

³¹Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 a zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 863/2007, nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 a rozhodnutí Rady 2005/267/ES (Úř. věst. L 251/1, 16.9.2016, s. 1—76)

³²Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1896 ze dne 13.11.2019 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž a o zrušení nařízení č. 1052/2013 (EU) a 2016/1624 (EU) (Úř. věst. L 295/1, 14.11.2019)

³³Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1896 ze dne 13.11.2019 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž a o zrušení nařízení č. 1052/2013 (EU) a 2016/1624 (EU). (Úř. věst. L 295/1, 14.11.2019)

I. Operační aktivity na vnějších hranicích EU a ve třetích zemích

Do těchto operačních aktivit patří: ostraha vnějších hranic, pohovory s migranty (zadržnými), jejich ztotožnění, aktivity zaměřené proti přeshraniční trestné činnosti (pašování zboží, falešné doklady, ukradená vozidla a další). K operačním aktivitám je využíván Stálý sbor v počtu až 3000 členů, je využívána monitorovací technika z členských států EU. **Ve třetích zemích jsou tyto aktivity aplikovány dle uzavřených dohod.** Probíhá navracení nelegálních migrantů do třetích zemí a také návratové operace do zemí původu. V případě tísňe podporuje pátrací a záchranné operace osob na moři.

Tyto operace se skládají z **přípravné fáze** pro navracení zajištěných nelegálních migrantů, přičemž tato činnost spočívá v jejich ztotožnění a ve spolupráci s ambasádami. Následují pak fyzické **Návraty nelegálních migrantů** do zemí původu. Agentura financuje tyto návraty a asistuje při jejich výkonu.

II. Analýza rizik - Analýza rizik představuje sběr a práci s daty o migrantech z celé EU a ze třetích zemích. Pomocí nich jsou vytvářeny celoevropské, cílené, časově omezené a další analýzy rizik a probíhá jejich sdílení s dalšími organizacemi nebo členskými státy. Pravidelně se k projednání aktuálního stavu konají jednání národních expertů.

III. Situační obraz nelegální migrace - Agentura sbírá data ze všech operačních aktivit pro účely situačního centra. Zároveň probíhá monitoring mořských hranic (pomocí satelitů a letadel), který též přispívá k vytvoření situačního obrazu.

IV. Hodnocení zranitelnosti - V rámci hodnocení zranitelnosti probíhá evaluace kapacit a připravenosti každého členského státu v oblasti ochrany hranic. Dále se zhodnocuje působení akreditovaných styčných důstojníků agentury, kteří mají za úkol vytvořit komplexní obraz o ochraně hranic (tito důstojníci jsou umístěni pouze v některých členských státech).

V. Spolupráce s ostatními partnery - Agentura spolupracuje s jinými agenturami EU (např. Europol). Vyměňují si mezi sebou data a informace ohledně přeshraniční trestné činnosti. Taktéž agentura spolupracuje s mezinárodními organizacemi a s třetími zeměmi.

VI. Výcvik – na základě standardů odborné přípravy

VII. ETIAS (European Travel Information and Authorization System) – jedná se o Evropský systém pro cestovní povolení a informace³⁴. Za zřízení ústřední jednotky ETIAS a její nepřetržitou činnost odpovídá agentura. Zpracovává žádosti o vstup do EU ze zemí, které nemají vízovou povinnost. Jeho spuštění je plánováno na rok 2024.

2.3.1 EUROSUR

EUROSUR (The European Border Surveillance System) je v překladu Evropský systém ostrahy hranic. Byl zřízen jako integrovaný rámec pro výměnu informací a operativní spolupráci uvnitř FRONTEXu. Má za cíl zlepšit situační organizaci, posílit schopnost reakce pro účely správy hranic, odhalovat nedovolené přistěhovalství a přeshraniční trestnou činnost, předcházet těmto jevům a dále přispět k zajištění ochrany migrantů a jejich životů.³⁵ Působnost EUROSURu je na určených hraničních přechodech a dále na ostraze vnějších hranic všech typů. Využívá se na monitorování odhalování a sledování nedovoleného překračování hranic, zadržení osob při ilegálním překročení hranice. V rámci každého státu je určeno, provozováno a spravováno **národní koordinační centrum**. Zajišťuje koordinaci a výměnu informací na vnitrostátní úrovni směrem k ochraně vnějších hranic. Národní koordinační centra spolupracují mezi sebou a s agenturou FRONTEX. Vytváří vnitrostátní, evropské a specifické situační obrazy s cílem je poskytovat přesné a včasné informace pro všechny orgány odpovědné za ochranu vnějších hranic. Agentura též zpracovává integrované plánování pro správu hranic a navracení.³⁶

³⁴Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226. (Úř. věst. L 236/1, 19.09.2018)

³⁵HONUSKOVÁ, Věra, SCHEU, Harald Christian, FLÍDROVÁ, Eliška. *Ochrana mořské hranice států Evropské unie v kontextu principu nenavracení*. 1, vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-44-2. s. 59.

³⁶Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1052/2013, ze dne 22. října 2013, kterým se zřizuje Evropský systém ostrahy hranic (EUROSUR). (Úř. věst. L 295/11, 6. 11. 2013)

2.4 Správní a řídicí struktura agentury FRONTEX

V průběhu činnosti agentury došlo k vývoji její správní a řídicí struktury. V souvislosti s tím došlo k navyšování počtu pracovníků agentury a s tím související navyšování rozpočtu. Z původních 30 zaměstnanců agentury v roce 2006, stoupl jejich počet na 300 zaměstnanců v roce 2013 až do současných 1.500 zaměstnanců. Dle předpokladu má mít v roce 2027 agentura 3.000 zaměstnanců a dalších 7.000 policistů bude vysíláno z členských států EU. Tvoří jej čtyři kategorie operačních příslušníků a to, zaměstnanci agentury, dlouhodobě vyslaní experti, krátkodobě vyslaní experti a rezerva pro rychlé nasazení.³⁷ V poslední době prochází agentura procesem transformace. Od roku 2022 se funkce ujali tři zástupci ředitele viz. níže.

Správní a řídicí struktura agentury se skládá z těchto řídicích složek:

- I) **Správní rada** - Jako nejvyšší rozhodovací orgán agentury přijímá strategická rozhodnutí, v rámci agentury má kontrolní funkci. Podstatná je její role v sestavování rozpočtu agentury a kontrola jeho plnění. Zástupcem České republiky ve správní radě je první náměstek policejního prezidenta Policie České republiky genmjr. Ing. Tomáš Lerch a jeho náhradník je plk. Mgr. Aleš Benedikt, který je ředitel Ředitelství služby cizinecké policie České republiky.³⁸
- II) **Výkonný ředitel** - Výkonný ředitel řídí agenturu, je zcela nezávislý při výkonu svých povinností. Nepřijímá žádné pokyny od jakékoli vlády ani od jiných subjektů, přičemž nejsou dotčeny pravomoci orgánů EU a správní rady. Předkládá zprávu o plnění svých úkolů Evropskému parlamentu nebo Radě.³⁹

³⁷ZUZÁNKOVÁ, Pavlína. *Nové nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní stráží*. Policejní prezidium České republiky, Odbor mezinárodní policejní spolupráce, Národní kontaktní bod Frontex. Interní prezentace. 18.12.2019. [citováno 2024-01-21].

³⁸Frontex. *Správní rada*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/management-board/>. [citováno 2024-01-20].

³⁹Frontex. *Organizační struktura*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/>. [citováno 2024-01-20].

III) Zástupce výkonného ředitele - Výkonný ředitel má 3 zástupce. Každý z nich má svoji oblast působnosti. Jeden z nich zastupuje výkonného ředitele při jeho nepřítomnosti, nebo když je nezpůsobilý k výkonu své funkce. Zástupci jsou jmenováni na návrh Komise s obdobnými požadavky na jejich schopnosti a zkušenosti, které musí mít při jmenování i výkonný ředitel.⁴⁰

IV) Úředník pro otázky základních práv - je jmenován správní radou, která jeho výběr konzultuje s poradním fórem. Musí mít nezbytnou kvalifikaci, odborné znalosti a zkušenosti v oblasti základních práv. Sleduje dodržování základních práv agenturou, podporuje agenturu při dodržování základních práv, poskytuje ji poradenství. Provádí i šetření činností agentury. Vykonává návštěvy na místě v rámci jakékoliv její operace. Informuje výkonného ředitele o možných porušeních základních práv během činnosti agentury.⁴¹

V) Poradní fórum - je zřízeno agenturou za účelem nezávislého poradenství v otázkách základních práv. S poradním fórem konzultuje správní rada, výkonný ředitel, společně s úředníkem pro otázky základních práv jakékoliv otázky, které se základních práv týkají.⁴²

V následujících odstavcích se blíže podíváme na role jednotlivých řídicích složek agentury.

2.4.1 Organizační struktura agentury

Jak se rozšiřoval mandát agentury (potažmo její úkoly a s tím související výkon činností), rozšiřovala se i její organizační struktura. Původně agentura měla pouze 3 divize, a to operační, vytváření kapacit a administrativní. Následně se rozšířila o další dvě divize, a to povědomí o situaci a monitorování a mezinárodní a evropské spolupráce. V další fázi se struktura divizí rozrostla na počet 9 a aktuálně má

⁴⁰Frontex. *Organizační struktura*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/>. [citováno 2024-01-20].

⁴¹Frontex. *Základní práva*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/language/cs/>. [citováno 2024-01-21].

⁴²Frontex. *Základní práva*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/language/cs/>. [citováno 2024-01-21].

agentura zřízeno 12 výkonných divizí a úřadů, které spadají pod jednotlivé ředitele. Každá z nich má svou personální a řídicí strukturu, tak aby vykonávala činnosti, pro které je každá z těchto divizí určena. Výkonné divize tvoří nejrozsáhlejší součást agentury z hlediska lidských, finančních a materiálních zdrojů. Nové organizační schéma bude implementováno postupně, tzn. ne všechny funkce jsou zavedeny.

Výkonné divize se dělí následovně⁴³:

Výkonný ředitel
Oddělení pro správu a vnější vztahy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Úřad pro výkonné záležitosti, ▪ oddělení pro správu a transparentnost strategie, oddělení pro mezinárodní spolupráci, ▪ oddělení pro záležitosti EU, ▪ komunikační úřad
Zpravodajské oddělení EIBM
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analyzační jednotka, ▪ jednotka kapacity a připravenosti, ▪ jednotka Fusion
Zástupce ředitele – Administrativní a informační řízení
Divize lidských zdrojů a firemních služeb
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení finančních služeb, ▪ oddělení lidských zdrojů, ▪ oddělení právních služeb a zadávání veřejných zakázek, ▪ oddělení podnikových služeb
Oddělení bezpečnosti a správy informací
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení digitálních služeb, ▪ oddělení bezpečnosti, ▪ oddělení EUROSUR a ▪ oddělení obchodních schopností, kancelář pro řízení projektů
Oddělení ústřední jednotky ETIAS
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jednotka pro zpracování žádostí; ▪ Oddělení asistenčního centra, ▪ Kancelář pro správu dat,

⁴³Frontex. *Organizační struktura*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/>. [citováno 2024-01-21].

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kancelář pro správu podniků
Zástupce ředitele – „Capabilities“ – Potenciál, schopnosti
Divize transformace schopností
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení pro výzkum a inovace, oddělení pro přechod a dostupnost
Divize vybavení a logistiky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení strojírenství a akvizice, oddělení logistiky a služeb
Divize lidského kapitálu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení pro výběr a rozvoj stálého sboru, ▪ Evropská akademie pohraniční a pobřežní strážce (oddělení)
Zástupce ředitele – Operace
Divize provozního plánování
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení programů a politik, ▪ oddělení účinnosti OPS, ▪ oddělení pro posuzování shody a hodnocení, ▪ oddělení plánování OPS
Divize provozního řízení
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení pro podmíněné řízení, ▪ 24/7 OPS Centrum (oddělení), ▪ Jednotka pro hodnocení situace a krizové řízení
Oddělení pro navracení
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jednotka pro návratové operace a dobrovolné návraty ▪ Přednávratová jednotka ▪ Po návratu jednotky ▪ Úřad pro znalosti z návratů
Odbor provozní podpory
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddělení připravenosti a nasazení OPS, ▪ oddělení podpůrných systémů OPS, ▪ finanční úřad OPS

Vlastní zpracování autora, zdroj informací <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/>

Z výše uvedeného je zřejmé, že aktuální organizační struktura agentury FRONTEX je velmi složitá a nepřehledná. Objevila se diskuze o účelném a

efektivním financování činností agentury, kdy není zřejmé kam finanční prostředky směřují a co se jimi financuje.⁴⁴ Dle mého názoru je budování dalších divizí jen snahou ospravedlnit zvýšený rozpočet a snahou dokázat, že agentura je přínosná a zabývá se všemi činnostmi, která vycházejí z nařízení. Na každý bod nařízení je zřízeno téměř jedno oddělení nebo úřad, což na mě působí příliš extenzivně a nejsem si jist, jak takto složitá struktura může efektivně fungovat, jak je zajištěn dohled činností, výměna informací a kooperace mezi jednotlivými odděleními.

2.5 Lidské zdroje a zdroje technického vybavení

2.5.1 Lidské zdroje

Agentura FRONTEX má jako jednu z hlavních činností poskytovat personální a technickou pomoc jednotlivým členským státům Evropské unie a zemím přidruženým k Schengenu. K plnění úkolů nemá agentura dostatečnou vlastní kapacitu, proto využívá odborníky a technické zařízení z členských států. Agentura zajišťuje, aby tyto lidské zdroje a technika byly včas nasazeny na místě plnění úkolů. Toto zajištění je obzvlášť důležité při nasazení sil rychlé reakce. Jednotlivé členské státy navrhuji počty odborníků a techniky, které mohou vždy poskytnout. Síly rychlé reakce jsou použity zejména v případě nějakého migračního tlaku. Členské státy EU poskytují odborníky na následující rok na základě každoročních ujednání s agenturou FRONTEX. Agentura udává počet odborníků, nutnost jejich znalostí, dovedností a kompetencí, které jsou nutné k plnění úkolů v rámci operačních činností agentury FRONTEX.⁴⁵

2.5.2 Technické zdroje

Agentura pro plnění svých úkolů ve společných operacích při rozmístění podpůrných týmů řídicích migraci, jednotek rychlých zásahů na hranicích, při

⁴⁴Euractiv.cz. *Příliš drahá, příliš tvrdá vůči migrantům? Evropská agentura Frontex čelí kritice i vyšetřování.* Online. 11.06.2021. HlídacíPesorg. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/prilis-draha-prilis-tvrda-vuci-migrantum-evropska-agentura-frontex-celi-kritice-i-vysetrovani/>. [citováno 2024-02-22].

⁴⁵HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury FRONTEX v ní.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7. s. 107-108.

návratových operacích, používá leteckou, námořní a pozemní techniku a malá technická zařízení, které jsou jí poskytovány členskými státy EU. Agentura tyto prostředky od členských států EU požaduje dle potřeby, neboť nedisponuje dostatečným technickým vybavením. Každý rok agentura definuje minimální počet technického vybavení, které bude potřebovat pro plnění svých úkolů.

2.6 Jednotky evropské pohraniční a pobřežní stráže

V říjnu 2011 vznikly týmy – jednotky Evropské pohraniční stráže (European Border Guard Teams-EBGT). Na základě legislativní změny došlo v září roku 2016 ke změně označení těchto jednotek na EBCGT - Jednotky evropské pohraniční a pobřežní stráže. Jsou základními jednotkami pro plnění operačních úkolů agentury. Každý členský stát EU musí mít připraveny síly do zařazení k jednotkám EBCGT, a to v počtu příslušníků, který navrhne agentura. Vše se děje na základě rozhodnutí správní rady agentury s ohledem na strategický plán agentury k dané operaci. Členské státy EU vytváří národní týmy na základě nároků na složení jednotek od agentury tzn. na základě požadovaných profilů neboli odborností. Počty a složení samozřejmě odrážejí specifickou jednotlivých členských států EU, tzn. rozloha, kapacitní možnosti dle počtu obyvatel, druh vnější hranice (spousta členských států nemá pobřežní hranici). Národní týmy by měly být dostupné trvale a jen výjimečně a mimořádně může být snížen jejich počet.⁴⁶

Členové národních týmů působí ve společných operacích agentury ve dvou kategoriích. První kategorie: hostující důstojníci (Guest Officers). Druhá kategorie: Převzatí hostující důstojníci (Seconded Guest Officers), jež mají zvláštní status při plnění činností v operacích agentury. Jsou nominováni členskými státy, a pokud uspějí při výběrovém řízení agenturou, jsou zařazeni do organizační struktury

⁴⁶Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016 o Evropské pohraniční a pobřežní strážce a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 a zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 863/2007, nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 a rozhodnutí Rady 2005/267/ES (Úř. věst. L 251/1, 16.9.2016)

agentury. Agentura je řídit, oni však nepřestávají být zaměstnání u svých národních složek, které vysílají a financují jejich vyslání na maximální dobu 6-ti měsíců.⁴⁷

2.6.1 Kodex chování (Code of Conduct)

Příslušníci pohraniční stráže musí dodržovat kodex chování agentury (Code of Conduct⁴⁸), což představuje dodržování základních práv v oblasti lidských práv. S ohledem na to, že se objevily kritiky, a dokonce i soudní žaloby na dodržování základních práv při činnostech příslušníků, uvedu na dalších řádcích detailnější informace o tomto kodexu, aby bylo zřejmé, čím se musí jednotlivý příslušník řídit.

Kodex chování vypracuje a dále rozvíjí agentura v úzké spolupráci s poradním fórem. Vztahuje se na veškeré operace koordinované agenturou a samozřejmě všechny osoby, které se do nich zapojí. Kodex stanovuje postupy s cílem zaručení dodržování zásad právního státu a základních práv. Zvláště se zaměřuje na zranitelné osoby včetně dětí, nezletilé osoby bez doprovodu a osoby žádající o mezinárodní ochranu. Dále agentura zpracovává a rozvíjí kodex chování pro návratové operace a návratové zásahy. Tento kodex stanovuje jak postupovat při organizaci návratových operací a zásahů a jak zajistit humánní způsob a dodržování základních práv s ohledem na lidskou důstojnost, zákaz mučení a nelidské či ponižující zacházení. Mezi podstatné body kodexu patří: dodržování základních práv, mezinárodní ochrana osob, stanovení norem chování příslušníků, zákaz zneužívání vlivu, moci a pravomoci příslušníků a s tím související dodržování speciálních pravidel a zásad pro vymáhání práv. S tímto kodexem musí být účastníci agentury seznámeni před zapojením do operací. Školení a seznámení probíhá v domovském státě.⁴⁹ V případě, že dojde k porušení základních práv je povinnost je hlásit (tato záruka je v operačním plánu).

⁴⁷Frontex. *2021 in brief*. Online. © 2022. ISBN 978-92-9467-161-5. Dostupné z: https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/In_brief_2021.pdf. [citováno 2024-01-20].

⁴⁸HONUSKOVÁ, Věra, SCHEU, Harald Christian, FLÍDROVÁ, Eliška. *Ochrana mořské hranice států Evropské unie v kontextu principu nenavrácení*. 1, vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-44-2. s. 64.

⁴⁹Frontex. *Kodex chování*. Online. ©2020. ISBN 978-92-9471-855-6. Dostupné z: https://www.frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Code_of_Conduct/Languages/20.0106CS_005.pdf. [citováno 2024-01-20].

Dle mého názoru je problematické, že na společných akcích se účastní jednak příslušníci FRONTEXu, dodržující kodex, ale ve větší míře jsou zastoupeni policisté z hostitelské země, kteří se tímto kodexem zpravidla neřídí. Pro vyslané příslušníky je tedy velmi těžké hlásit případná porušení kodexu ze strany policistů hostitelské země, když je víceméně jen a pouze s nimi v každodenním styku při výkonu svých činností. Je otázkou, jakou roli potom hraje příslušník FRONTEXu na těchto porušeních. Důkazem toho, že nedochází k hlášením porušení pravidel kodexu, jsou podané žaloby na příslušníky FRONTEXu, kterým se věnuji v jedné z dalších kapitol.

2.6.2 Výcvik jednotek

Agentura prostřednictvím svých vyškolených zaměstnanců provádí pravidelný výcvik příslušníků pohraniční stráže. Úkolem výcviku by mělo být zajištění stejné úrovně připravenosti v jednotlivých národních hraničních strážích. Základním stavebním pilířem aktivity agentury jsou takzvané jednotné osnovy výcviku pohraniční stráže (CCC – Common Core Curriculum) a dále vytvoření sítě národních výcvikových akademií. Důvodem vytvoření CCC je to, aby principy integrované správy hranic byly stejné celé EU, tedy i výcvik by měl být stejný celé EU. Bude tak zajištěn hladký průběh společných operací. Výcvik specialistů je prováděn pomocí řady aktivit agentury, jako jsou školení a kurzy, jejichž součástí jsou i zkoušky.⁵⁰

2.7 Rozpočet agentury FRONTEX

FRONTEX je agenturou EU a s ohledem na jeho činnosti, by měla být zajištěna samostatnost agentury. K zaručení samostatnosti agentury je jí přidělen samostatný rozpočet, jehož příjem tvoří především příspěvek Unie. Příprava rozpočtu by měla být se zásadou sestavování rozpočtu podle výkonnosti, se zohledněním cílů agentury a očekávaných výsledků její činnosti. Výkonný ředitel sestavuje návrh odhadu příjmů a výdajů agentury. Správní rada následně zasílá

⁵⁰HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury FRONTEX v ní*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7. s. 94-95.

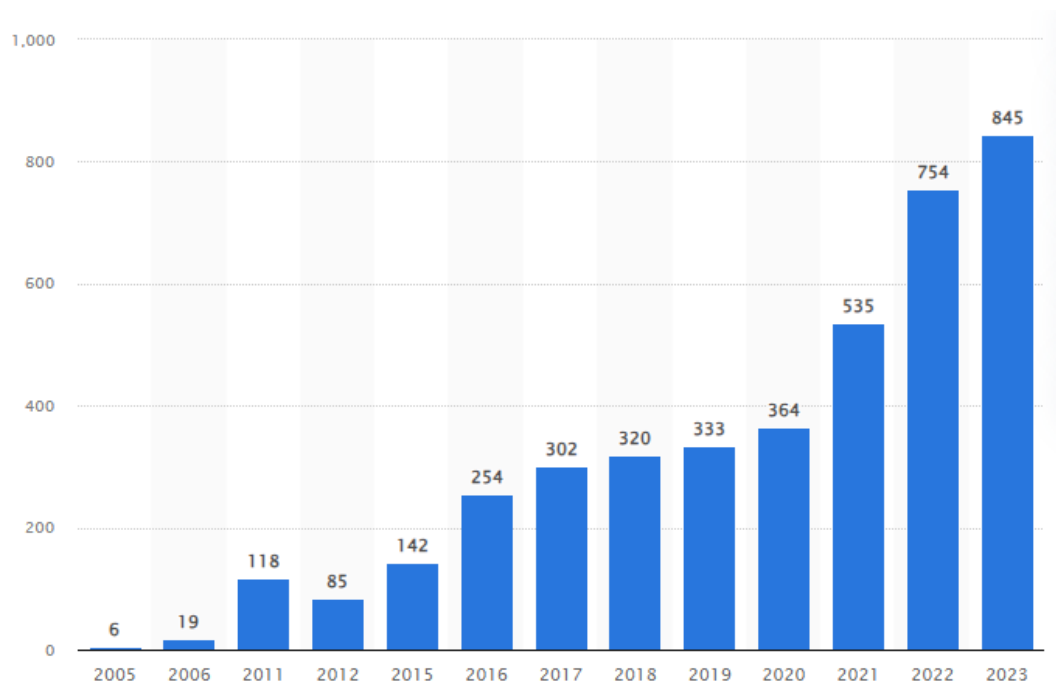
Komisi a rozpočtový orgán schvaluje prostředky na příspěvek pro agenturu. Rozpočet schvaluje alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů svých členů s hlasovacím právem Správní rada. Je zřejmé, že je potřeba zajistit i řádnou kontrolu finančních operací a proto kontrolu účtů provádí Účetní dvůr.⁵¹

Celkový rozpočet agentury je tedy financován z rozpočtu EU, z příspěvků zemí přidružených k Schengenu, z poplatků za poskytované služby a z jakéhokoliv dobrovolného příspěvku členských států. Rozpočet by měl být vyrovnaný, v případě přebytečných finančních prostředků jsou vráceny zpět do rozpočtu EU, v případě nedostatečného rozpočtu lze žádat o navýšení. Agentura také může ve výjimečných situacích, kdy je rychle potřeba reagovat na vývoj situace, čerpat i granty z fondů Unie na plnění svých úkolů. FRONTEX může spolufinancovat společné operace a pilotní projekty a tímto způsobem nahrazovat výdaje, které by jinak musely státy pokrýt ze svých vlastních zdrojů.⁵²

Následující graf názorně ukazuje, jak se vyvíjela výše rozpočtu mezi lety 2005, kdy agentura vznikla, až do současnosti tzn. do roku 2023. V průběhu let dochází k neustálému nárůstu rozpočtů agentury. Nárůst finančních prostředků je výrazný. Z jednotek miliónů Eur/rok stoupl rozpočet na stovky miliónů Eur/rok. Navyšování finančních prostředků iniciuje sama agentura, když předkládá návrh, vždy ale se souhlasem dalších orgánů. Zvyšování rozpočtu agentury pak vede k tomu, že se agentura při své činnosti může intenzivněji věnovat velmi důležité operativní spolupráci, tím že lze prodlužovat délku a počet společných operací.

⁵¹Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624 (Úř. věst. L 295/11, 14.11.2019)

⁵²Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624 (Úř. věst. L 295/11, 14.11.2019)

Obr. 3. Roční rozpočet agentury FRONTEX mezi léty 2005-2023 (v mil. Eur)⁵³

Na základě Nařízení (EU) 2019/1896 by se měl počet pracovníků do budoucna zdvojnásobit až na počet 10 000 pracovníků. Zároveň se posílí pravomoci agentury.⁵⁴

⁵³Statista. *Roční rozpočty Frontex v letech 2005-2023*. Online. 17.10.2023. Dostupné z: <https://statista.com/statistics/973052/annual-budget-frontex-eu/>. [citováno 2024-01-24].

⁵⁴Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1896 ze dne 13.11.2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení č. 1052/2013 a 2016/1624 (Úř. věst. L 295/1, 14.11.2019)

Statutární zaměstnanci Operativní pracovníci pro dlouhodobé dočasné přidělení Operativní pracovníci pro krátkodobé vyslání Rezerva pro rychlé nasazení Stálý útvar celkem

Obr. 4. Navyšování personálních kapacit agentury FRONTEX v následujících letech⁵⁵

2.7.1 Výdaje agentury

Výdaje agentury zahrnují výdaje na její správu, infrastrukturu, provoz a na pracovníky.

V následující tabulce jsou předloženy plány rozpočtu v letech 2018-2023 s vyčíslením jednotlivých položek výdajů, jimiž jsou:

- **Výdaje na pracovníky:** např. na stávající pracovníky, na nábor, ostatní personální výdaje,
- **Ostatní administrativní náklady:** např. na nájem budov, zpracování dat, poštovné, neprovozní jednání, vztahy s veřejností
- **Operativní spolupráce:** tréninkové akce, vzdělávání, věda a výzkum, vypracování analýzy rizik, společné operace, mezinárodní a evropská kooperace, aj.
- **Vyhrazené výdaje:** ad-hoc granty, Copernicus⁵⁶

⁵⁵PLEVÁK, Ondřej. *Frontex nezvládá svou roli, rozpočet pohraniční stráže EU má přitom výrazně nabobtnat*. Online. 10.06.2021. Euractiv. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/news/frontex-nezvlada-svou-rol-i-rozpocet-pohranicni-straze-eu-ma-přitom-vyrazne-nabobtnat/>. [citováno 2024-01-24].

⁵⁶Frontex. *Rozpočet agentury 2023*. Online. ©2023. Dostupné z: <https://prd.frontex.europa.eu/document/voted-budget-2023/>. [citováno 2024-01-24].

Plánované výdaje/rok (mil. EUR)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Výdaje na pracovníky	44,436	55,079	88,632	120,058	153,489	208,330
Ostatní administrativní náklady	29,644	30,453	43,719	41,812	46,039	51,434
Provozní výdaje	214,651	244,575	327,604	373,375	493,595	585,669
Vyhrazené výdaje	-	-	-	-	-	-
Celkem (mil. EUR)	288,664	330,107	459,955	535,245	693,858	845,433
Procentuální podíl nákladů na jednotlivé činnosti						
Administrativa v %	25,7%	25,9%	28,8%	30,2%	28,8%	30,7%
Operativní spolupráce v %	74,4%	74,1%	71,2%	69,8%	71,1%	69,3%

Tab. 1. Plány rozpočtu v letech 2018-2023 (Zdroj: Autor s využitím veřejně dostupných dat z internetu)⁵⁷.

Na základě vývoje situace v Evropě, ale i ve světě, lze očekávat, že v nadcházejících letech bude agentura ve složitější situaci, a to s ohledem na požadavky, jež povedou k uspokojení výjimečné potřeby nábory a udržení kvalifikovaných pracovníků z co nejširší zeměpisné základny.

2.7.2 Náklady na společné operace

Jak je zřejmé z položkového rozpočtu agentury FRONTEX, z rozpočtu jsou spolufinancovány náklady na společné operace. Při společných operacích se využívají jednak personální kapacity agentury a taktéž technické prostředky a vybavení agentury. Mezi toto vybavení se řadí také technika, vozidla, lodě případně i letadla jiných zúčastněných zemí, či organizací. Společné operace se dělí podle typu hranic na několik druhů – námořní, pozemní a vzdušné operace. V dřívějších letech se prováděly i kombinované operace, v současné době se již neprovádí.

⁵⁷Frontex. *Rozpočet agentury v jednotlivých letech*. Online. ©2023. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/transparency/public-access-to-documents/public-access-to-documents-registry/?category=budget>. [citováno 2024-01-25].

Z rozpočtu agentury uvedeného výše je patrné, že hlavním zaměřením je operativní spolupráce, a to s ohledem na výši alokovaných finančních prostředků (každoročně je podíl 70% z celkového rozpočtu). Agentura svou činností přispívá ke sdílení nákladů na ochranu s členskými státy. Toto sdílení nákladů ale trvá pouze v období trvání společných operací. Běžnou agendu, jakou jsou každodenní kontroly na hranicích, si hradí ze svých rozpočtů příslušný členský stát, který je za tuto činnost zodpovědný.

3 Společné operace agentury FRONTEX

Společné operace patří navenek k nejviditelnějšími činnostem agentury. Agentura FRONTEX se stala centrem odborných znalostí pro činnosti na ostraze hranic, centrem sdílení zpravodajských informací a znalostí se všemi členskými státy EU a dále se sousedními zeměmi, které jsou postiženy nelegální migrací a přeshraniční trestnou činností. FRONTEX je zásadní partner v boji proti nadnárodní trestné činnosti a ochraně vnějších hranic EU. Pokud členský stát EU požádá o pomoc při ostraze vnějších hranic, agentura vysílá stálé důstojníky agentury s podporou plavidel, letadel a vybavení pro ostrahu hranic. Tito důstojníci spolupracují při provádění hraničních kontrol a dalších úkolů souvisejících s bezpečností. Spolupracují i při pátracích a záchranných operacích. Jejich přítomnost se rozšiřuje i na mezinárodní letiště. Každá operace je založena na analýze rizik agentury a po dohodě se členskými státy. Každoročně se konají schůze, kde státy navrhují společné operace na základě jejich významu a dostupných zdrojů.⁵⁸

Jakékoli operativní činnosti prováděné agenturou FRONTEX předchází pečlivá analýza rizik a posouzení situace. Pro každou operaci je zpracován operační plán. V operačním plánu jsou stanoveny mimo jiné i personální počty a počty techniky a podíl jednotlivých členských států EU. Operační plán se může vyvíjet i měnit s ohledem na situaci na vnějších hranicích.⁵⁹

Pohraniční operace agentury pokrývají téměř celou EU od východu přes Balkán, Řecko, Kypr, Itálii a Španělsko. Agentura působí i mimo EU ve státech, které podepsaly dohodu o statutu s Evropskou komisí. Agentura působí v Moldavsku, Srbsku, Severní Makedonii, Černé hoře a Albánii. Důstojníci agentury působí i na letištích EU a mezinárodních letištích. Společné operace jsou prováděny na téměř 9.000 km dlouhé pozemní hranici, od Finska přes pobaltské

⁵⁸Frontex. *Společné operace*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/cs/co-delame/spolecne-operace/>. [citováno 2024-01-25].

⁵⁹Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2019/1896 ze dne 13.11.2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení č. 1052/2013 a 2016/1624 (Úř. věst. L 295, 14.11.2019)

státy, Polsko, Slovensko, Rumusko, Moldavsko, Bulharsko, Řecko, Chorvatsko, Maďarsko. Operace na námořních hranicích jsou zejména v oblasti Černého moře, Řecka, Itálie a Španělska, Kypru, tedy v rámci Středozemního moře a dále v oblasti Lamanšského průlivu.⁶⁰

Námořní operace zahrnují i další úkoly, jakož je sledování znečištění a nezákonný rybolov. Tyto činnosti provádí ve spolupráci s dalšími agenturami EU, zejména s Europolem, Evropskou agenturou pro námořní bezpečnost (EMSA-European Maritime Safety Agency) a Evropskou agenturou pro kontrolu rybolovu (EFCA-European Fisheries Control Agency). Při námořních pátracích a záchranných operacích bylo dle agentury v letech 2015 až 2023 zachráněno téměř 660.003 lidí ve Středozemním moři. Tyto pátrací a záchranné operace byly vždy prioritou agentury. Od roku 2015 v Atlantském oceánu a ve Středozemním moři zahynulo nebo zmizelo více než 25.000 osob (migrantů).⁶¹

3.1 Společné operace s členskými státy

Agentura v současné době realizuje ve Středozemním moři 3 operace jejichž cílem je zachraňovat migranty a boj proti převaděčství. Na následující operaci se pokusím vysvětlit, *jak vypadá společná akce, kdo se jakým způsobem na akci podílí a kdo nese právní odpovědnost za případné pochybení.*

3.1.1 Operace Themis

Operace Themis (dříve operace Triton), jejíž působnost je v centrálním středomoří. Úkolem operace je pomoc Itálii s ostrahou hranic v centrálním středomoří. Dalším úkolem je zabránění zahraničním teroristickým bojovníkům ve vstupu na území EU. Neméně důležitým úkolem operace jsou pátrací a záchranné akce.⁶²

⁶⁰Frontex. *Agentura v kostce*. Online. ISBN 978-92-9471-276-9. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/cs/publikace/vseobecne/>. [citováno 2024-01-25].

⁶¹Evropská rada, Rada Evropské Unie. *Záchrana životů na moři a boj proti převaděčství migrantů*. Online. 16.01.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/saving-lives-sea/>. [citováno 2024-01-20].

⁶²Evropská rada, Rada Evropské Unie. *Záchrana životů na moři a boj proti převaděčství migrantů*. Online. 16.01.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/saving-lives-sea/>. [citováno 2024-01-20].

Operace byla schválena po dohodě s členskými státy a spuštěna v roce 2018. Ve fázi přípravy byl společně s hostitelskou zemí stanoven počet policistů se zvláštní odborností a množství a typ požadovaného technického vybavení. Tento podklad, ze kterého je zřejmý rozsah akce, byl následně poskytnut ostatním členským zemím, které se rozhodly o výši příspěvku, který mohly na společnou operaci přispět. V operačním plánu bylo u akce Themis požadováno kromě základních důstojníků (jako jsou například specialisti na kontrolu dokladů, psovodi, důstojníci pobřežní stráže atd.) i nasazení debriefingových úředníků, kulturních zprostředkovatelů a tlumočnicků. Následuje fáze implementace, což znamená faktické nasazení těchto pracovníků a provedení úkolů dle operačního plánu. Pracovníci agentury pracují pod velením a kontrolou hostitelské země. Během vyslání mají příslušníci pohraniční stráže povinnost vykonávat všechny úkoly a veškeré pravomoci v oblasti hraničních kontrol nebo hraničního dozoru v souladu s Kodexem schengenských hranic, jako jsou hraniční kontroly, hraniční dohled, rozhovory s neregistrovanými osobami, konzultace s databázemi.

V Itálii byla zřízena agenturou záchytná centra tzv. Hotspoty, v rámci, kterých probíhají komplexní úkony spojené s registrací migrantů pracovníky agentury. Jde zejména o činnosti vztahující se ke **ztotožnění** (tzn. zjištění státní příslušnosti migranta za přítomnosti tlumočnicka nebo kulturního mediátora) a **vytěžení migranta** (získání důležitých informací týkající se nelegální migrace z místa původu migranta). A následně je pracovníky agentury u každého migranta pořizena **fotografie** a sejmутí **daktyloskopických otisků** za účelem jedinečné identifikace.

Hotspoty byly zřízeny v sedmi místech (ve městech a přístavech), které jsou strategicky rozmístěny podle četnosti a výskytů zadržených migrantů na otevřeném moři (Lampedusa, Trapani, Mesina, Taranto, Cagliari, Crotone, Pozzallo).

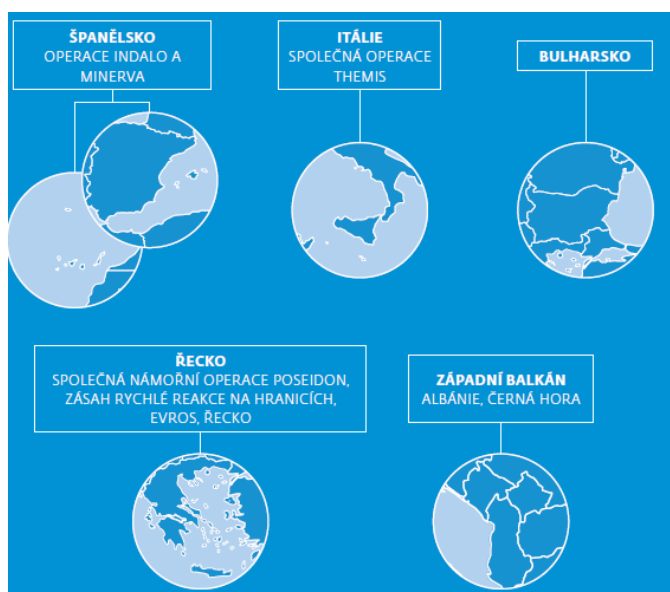
Česká republika se do této akce také zapojila. Policie České republiky poskytuje agentuře Frontex své specialisty, kteří působí v Hotspotech.⁶³

⁶³SIKOROVÁ, Lenka. *Operace Themis*. Online. 06.08.2019. Policie České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operace-themis.aspx>. [citováno 2024-02-02].

3.1.2 Další příklady společných operací

Operace Poseidon – východní středomoří - Tato operace byla zahájena v roce 2006, působí ve východním středomoří. Její činnost je zaměřena na ostrahu námořní hranice mezi Řeckem a Tureckem,⁶⁴

Operace Indalo (dříve operace Minerva) – západní středomoří - Její součástí jsou všechny činnosti na trase přes západní středomoří mezi Marokem a Španělskem. Jejím úkolem je pomoc vnitrostátním orgánům při ostraze hranic při pátrání a záchraně osob.⁶⁵

Obr. 5. Oblasti klíčových operací agentury Frontex (zdroj: <https://www.frontex.europa.eu/cs/publikace/vseobecne/2020-strucny-prehled-aW4VRY>)

Na pozemní hranici EU probíhá od roku 2022 společná operace **Terra**. Účastní se jí 12 členských států EU a pokrývá 62 hraničních přechodů. Působí v ní více než 450 důstojníků stálého sboru z 28 členských států a schengenu. Cílem této operace je posílení hraniční kontroly na pozemních hranicích, pomoc proti přeshraniční trestné činnosti a posílení vnitřní bezpečnosti EU. Od Finska až po

⁶⁴Evropská rada, Rada Evropské Unie. *Záchrana životů na moři a boj proti převaděčství migrantů*. Online. 16.01.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/saving-lives-sea/>. [citováno 2024-01-20].

⁶⁵Evropská rada, Rada Evropské Unie. *Záchrana životů na moři a boj proti převaděčství migrantů*. Online. 16.01.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/saving-lives-sea/>. [citováno 2024-01-20].

Řecko operace Terra pomáhá bojovat proti pašování migrantů, obchodování s lidmi, pašování drog, identifikuje odcizená vozidla, odkrývá podvody s doklady. Nedílný úkol je boj proti terorismu. Zvyšuje spolupráci mezi zúčastněnými členskými státy.⁶⁶

Od roku 2019 probíhá operace pod názvem **MMO Západní Černé moře**, kterou pořádá Rumunsko a je koordinována agenturou. Zaměřuje se na předcházení nelegální migrace, nezákonnému rybolovu, znečišťování moře a v boji proti přeshraniční trestné činnosti.⁶⁷

Letadla agentury FRONTEX též provádějí mise, při nichž poskytují podporu např. v roce 2020 Polsku při rozbití mezinárodní skupiny pašeráků, Kypru odhalováním nelegálního rybolovu a Itálii a Řecku ochranou hranic, pátracími a záchrannými činnostmi.⁶⁸

3.1.3 Právní odpovědnost příslušníků agentury

Právní odpovědnosti agentury a jednotlivých příslušníků při společných operacích se týkají následující články nařízení č. 2019/1896:⁶⁹

Čl. 84 Občanskoprávní odpovědnost příslušníků jednotek

Odst. 1: Působí-li příslušníci jednotek v hostitelském členském státě, odpovídá tento členský stát v souladu se svým vnitrostátním právem za jakoukoli újmu, kterou tyto příslušníci způsobí během trvání svých operací.

⁶⁶Frontex. *Novinky*. Online. 02.03.2022. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-new-land-operation-WvWFMr>. [citováno 2024-01-26].

⁶⁷Frontex. *Novinky*. Online. 06.05.2022. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-statement-on-the-incident-over-the-black-sea-XJ1jZE?etrans=cs>. [citováno 2024-01-24].

⁶⁸Frontex. *Stručný přehled o činnosti 2020*. Online. Dostupné z: https://frontex.europa.eu/in_Brief_2020. [citováno 2024-01-26].

⁶⁹Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1896 ze dne 13.11.2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení č. 1052/2013 (EU) a 2016/1624 (EU) (Úř. věst. L 295/1, 14.11.2019).

Odst. 2: Pokud újma vznikla v důsledku hrubé nedbalosti nebo úmyslného nesprávného jednání statutárních zaměstnanců, může hostitelský členský stát požádat agenturu o úhradu jakékoli částky, kterou zaplatil jako náhradu újmy poškozeným nebo osobám oprávněným obdržet tuto částku jménem poškozených.

Odst. 4: Veškeré spory mezi členskými státy nebo mezi členským státem a agenturou týkající se použití odstavců 2 a 3 tohoto článku, jež nemohou být vyřešeny jednáním mezi nimi, tyto státy nebo agentura předloží Soudnímu dvoru.

Čl. 85 Trestní odpovědnost příslušníků jednotek

*V průběhu společné operace, pilotního projektu, vyslání podpůrných týmů pro řízení migrace, zásahu rychlé reakce na hranicích, návratové operace nebo návratového zásahu se na příslušníky jednotek na území hostitelského členského státu, včetně statutárních zaměstnanců, pokud jde o trestné činy, které spáchali nebo které proti nim byly spáchány, **pohlíží stejně jako na příslušníky jednotek z hostitelského členského státu.***

Čl. 93 Právní postavení a umístění

Odst. 2: Agentura má v každém členském státě nejširší způsobilost k právním úkonům, kterou jeho právo přiznává právnickým osobám. Zejména může nabývat a zcizovat movitý i nemovitý majetek a vystupovat před soudem.

Čl. 95 Odpovědnost

Odst. 2: Smluvní odpovědnost agentury se řídí právem rozhodným pro příslušnou smlouvu.

Odst. 4: V případě mimosmluvní odpovědnosti nahradí agentura v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států veškerou újmu způsobenou jejími útvary nebo jejími pracovníky při výkonu jejich povinností, včetně povinností souvisejících s výkonem výkonných pravomocí.

Odst. 5: Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat spory o náhradu újmy podle odstavce 4.

3.2 Společné operace s dalšími evropskými subjekty

Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2007/2004 byla agentuře FRONTEX již od jejího založení dána možnost spolupracovat s ostatními subjekty EU. Tato spolupráce nadále pokračuje, a proto se zaměřím na krátký popis úkolů jednotlivých subjektů, tak aby bylo zřejmé, čím FRONTEX přispívá k plnění operačních aktivit.

Úkoly těchto subjektů EU:⁷⁰

1. Cepol - Podporuje spolupráci v oblasti prosazování práva prostřednictvím vzdělání a výcviku, a to na evropské, ale i na mezinárodní úrovni. Její náplní činnosti je zajišťování odborné přípravy policie a zaměstnanců dalších donucovacích orgánů, zlepšení bezpečnosti EU pomocí odborné přípravy a předávání znalostí a zřizování vzdělávací sítě.

2. Europol - Zaměřuje se na prevenci a potírání organizované trestné činnosti v rámci EU. V systému zajištění bezpečnosti v EU zaujímá agentura ústřední pozici. Poskytuje podporu operací vedoucích k prosazování práva v terénu, vyměňuje informace o trestné činnosti a je centrem pro odborné poznatky z oblasti prosazování práva.

3. EASO - Posiluje spolupráci členských států v oblasti azylu a pomáhá jim při krizových stavech. Její úlohou je koordinovat, usnadňovat a posilovat praktickou spolupráci mezi členskými státy v mnoha otázkách této azylové problematiky.

4. EFCA - Prosazuje společné normy pro inspekci, kontrolu a dohled v oblasti společné rybářské politiky. Organizuje koordinaci mezi vnitrostátními a inspekčními činnostmi, aby byla dodržována a účinně prosazována pravidla společné rybářské politiky.

5. EMSA - Slouží námořním zájmům EU v oblasti bezpečného, ekologického, chráněného a konkurenceschopného námořního odvětví a působí jako spolehlivý a respektovaný referenční bod v námořním odvětví v Evropě i mimo ni. Za-bývá

⁷⁰PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie. 2. přepracované a aktualizované vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-783-2.

se problematikou a úkoly v oblasti námořní bezpečnosti, klimatu, životního prostředí, ochrany a jednotného trhu.

6. Eu-LISA - Spravuje rozsáhlé integrované informační systémy. Pomáhá udržovat bezpečnost v Schengenském prostoru a umožňuje zemím výměnu údajů o vízech. Určuje u jednotlivých žádostí o azyl, které země odpovídá za jeho posouzení. Také testuje nové technologie s cílem zavést v EU bezpečný, efektivnější a modernější systém správy hranic.

7. Eurojust - Pomáhá vnitrostátním orgánům v boji proti závažné organizované trestné činnosti a terorismu, které přesahují hranice jednoho státu EU. Koordinuje vyšetřování a stíhání, které probíhá na území nejméně dvou států. Zprostředkovává řešení kompetenčních sporů. Usnadňuje vydávání a provádění právních nástrojů EU.

8. EUAA - Poskytuje vnitrostátním orgánům zemí EU operativní a technickou pomoc při provádění společného evropského azylovému systému. Vytváří komplexní osnovy odborné přípravy v oblasti azylu pro úředníky jednotlivých států. Chrání základní práva žadatelů o azyl.

Nejzásadnější operace agentury FRONTEX probíhají ve spolupráci s agenturou Europol. V operacích s agenturou Europol probíhá zejména policejní spolupráce. Obě agentury velmi úzce spolupracují, míra jejich úkolů je v každé operaci jiná. Operace probíhají v rámci Evropské platformy pro multidisciplinární spolupráci proti kriminálním hrozbám (EMPACT- European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats). Jedná se o bezpečnostní iniciativu, kterou vedou členské státy s podporou všech orgánů, institucí a agentur EU (Evropská komise, FRONTEX, Europol, Cepol, Eurojust), přidružují se taktéž třetí státy a mezinárodní organizace. Cílem této iniciativy je identifikace, stanovení priorit a řešení hrozeb, které vznikají mezinárodní organizovanou trestnou činností. Hlavní prioritou je mimo jiné problematika obchodování s lidmi, jejich vykořisťování, sexuální násilí, a obchodování s dětmi.⁷¹

⁷¹Evropská Komise. *Empact společně bojují proti trestné činnosti*. Online. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/operational-cooperation/empact-fighting-crime-together_en. [citováno 2024-01-27].

3.2.1 Příklady operací

V následující části se zaměřím na popis několika vybraných společných akcí:

Joint Action Days

Každoročně se konají „Dny společné akce“. Jedná se o mezinárodní operace, které sdružují vnitrostátní donucovací orgány, mezinárodní organizace a agentury EU, včetně Europolu a Eurojustu, s cílem bojovat proti závažné a organizované trestné činnosti. Tyto operace jsou koordinovány pod záštitou evropské multidisciplinární platformy pro boj proti hrozbám vyplývajícím z trestné činnosti (EMPACT).⁷²

Výsledky dní společné akce v roce	2020	2021	2022
Počet zachycených převaděčů (ks)	74	222	448
Počet padělaných dokladů (ks)	419	572	470
Počet zadržených drog (v kg)	1819	840	60
Počet zadržených odcizených vozidel	384	550	570

Tab. 2. Výsledky dní společné akce v jednotlivých letech (zdroj dat: <https://www.frontex.europa.eu> - roční zprávy o činnosti 2020-2022)

Operace Archimedes 2014

Operace probíhala od 15. do 23. září roku 2014. Do té doby to byla největší koordinovaná operace proti organizovanému zločinu. Probíhala na evropském území za podpory a koordinace Europolu, ve spojení s FRONTEXem, Eurojustem a Interpolem. Byla zaměřena na oblasti organizovaného zločinu, zejména obchodování s lidmi. Zásahy a razie proběhly na více než 260 místech včetně letišť, přístavů, hraničních přechodů a vytypovaných ohnisek zločinu. Zatčeno bylo několik desítek osob podezřelých z obchodování s lidmi a zachráněno 200 možných obětí. Operace se snažila využít kolektivní sílu policejních, celních a jiných donucovacích orgánů během krátké doby v koordinovaném sledu akcí.⁷³

⁷²Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech. *Den společných akcí*. Online. 22.01.2024. Dostupné z: <https://www.eurojust.europa.eu/term/joint-action-day>. [citováno 2024-01-27].

⁷³Policie České republiky. *Operace Archimedes v České republice*. Online. 24.09.2014. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operace-archimedes-v-ceske-republice.aspx>. [citováno 2024-01-27].

Ciconia Alba 2016

Operace probíhala v roce 2016 ve spolupráci 52 zemí a 5 mezinárodních organizací v čele s Europolem, FRONTEXem, Eurojustem, Interpolem a agenturou MAOC (Středisko pro námořní analýzu a operace). Cílem bylo narušit nebezpečné zločinecké sítě s důrazem na případy nelegálního přistěhovalectví, obchodování s lidmi a drogami.⁷⁴

Dragon 2017

Operace probíhala od 5. června do 20. října roku 2017. Byla koordinována Europolem a FRONTEXem za spolupráce s Eurojustem, Interpolem, Ameripolem, CLACIP, NCFTA, CCWP, UNODC a IATA. Operace byla cílená na mezinárodní organizovaný zločin. Součástí operace Dragon byla akce s názvem Large-scale Joint Action Days, která probíhala od 9. do 13. října roku 2017 a byla zaměřena především na obchodování s dětmi. Bylo zatčeno 16 pachatelů, identifikováno přes 1000 obětí, z tohoto 36 nezletilých.⁷⁵

VEGA CHILDREN

Tato společná operace byla prvně zorganizována v roce 2015. Konala se od 12. června do 8. července na letištích EU (Amsterdam, Bukurešť, Lisabon, Lublaň, Madrid, Paříž, Porto, Stockholm, Vídeň a Varšava). Jejím cílem bylo poskytnout nástroje pro boj proti obchodování s dětmi a návody, jak poskytovat pomoc nejzranitelnějším osobám na vnějších hranicích. FRONTEX kladl na aktivity v operaci velký důraz, sdružoval příslušníky pohraniční stráže a dával společnosti nový náhled na řešení otázek vykořisťování dětí zejména na letištích. S koordinací

⁷⁴Europol. *#ActionDays16 #OpCICONIA*. Online. 16.10.2016. Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/operation_ciconia_alba_infographic2016_0_0.pdf. [citováno 2024-01-27].

⁷⁵Europol. *Operace DRAGON zasazuje velkou ránu organizovanému zločinu*. Online. 01.12.2017. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/operation-dragon-delivers-major-blow-to-organised-crime>. [citováno 2024-01-27].

FRONTEXu a ve spolupráci s příslušníky pohraniční stráží a odborníků z mezinárodních organizací byly identifikovány ohrožené děti.⁷⁶

Byla připravena příručka obsahující doporučení, jejíž používání by mělo pomoci posílit stávající metody a postupy k identifikaci ohrožených dětí na pozemních hranicích a zároveň chránit děti v ohrožení, zajistit dodržování jejich práv a posílit činnost proti hrozbám, zejména ze strany zločineckých sítí. Doporučení VEGA lze dnes aktivovat ve všech operacích Frontexu.⁷⁷

3.3 Zapojení ČR do činností Frontexu

V České republice zastává roli Národního kontaktního bodu Ředitelství mezinárodní spolupráci Policejního prezidia ČR. Je hlavním styčným bodem při komunikaci s agenturou FRONTEX. Dále Česká republika provozuje a spravuje Národní koordinační centrum, která zajišťuje spolupráci a výměnu informací mezi všemi orgány ČR, které jsou odpovědné za ochranu vnějších hranic. Dále spolupracují s ostatními národními koordinačními centry a agenturou FRONTEX. V České republice tuto roli zastává Ředitelství služby cizinecké policie Policie ČR. V oblasti zajištění operačních aktivit na vnějších hranicích EU a ve třetích zemích Česká republika svědomitě plní své závazky. Policisté a experti z ČR plní své úkoly na všech druzích hranic a v téměř všech lokacích. Pro naši republiku je oblast západního Balkánu. Policejní experti ČR a Ministerstva vnitra se svou účastí na zasedáních, jednáních a workshopech na nejrůznějších úrovních podílí na fungování agentury FRONTEX.⁷⁸

Hlavní úkoly Národního kontaktního bodu FRONTEXu v ČR spočívají v řízení komunikačního uzlu, zajištění agendy, která souvisí se správním radou FRONTEXu.

⁷⁶Frontex. *VEGA Children 2015 pomáhá zakročit proti obchodování s dětmi*. Online. 09.07.2015. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/vega-children-2015-helps-crack-down-on-child-trafficking-YJPBAR>. [citováno 2024-01-28].

⁷⁷Frontex. *VEGA Handbook: Children at airports*. Online. 2015. ISBN: 9789295205321. Dostupné z: https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Operations/VEGA_Children_Handbook.pdf. [citováno 2024-01-28].

⁷⁸Policejní prezidium České republiky - Odbor strategické spolupráce. *Národní kontaktní bod Frontexu*. 26.01.2018. Dostupné z: Intranet Policie České republiky. [citováno 2024-01-26].

Vede a spravuje národní tým, vybírá členy, provádí přípravy před výjezdy a vysílá připravené odborníky a specialisty do společných operací.

Dále je v České republice zřízen Národní tým Stálého útvaru, ze kterého jsou vysíláni příslušníci do společných akcí agentury. Pro nábor do Stálého útvaru musí uchazeč splňovat nastavené požadavky agenturou, zejména ve znalosti anglického jazyka, znalosti výpočetní techniky, minimální praxi a jiné.

Veškeré tyto podmínky jsou při výběru uchazeče náležitě zkontrolovány. Uchazeč prochází lékařskou prohlídkou a absolvuje test fyzické způsobilosti a psychologické testy. Jsou s ním provedeny pohovory, mimo jiné i v anglickém jazyce a dále se zúčastní praktických cvičení.⁷⁹

Aktuálně má Český národní tým celkem 252 policistů, což je nad rámec povinné kvóty. V roce 2023 bylo do společných operací v rámci tohoto útvaru nasazeno 146 policistů, z toho 83 policistů na pozemní hranici, 46 policistů na mořskou hranici, 8 policistů na vzdušnou hranici. Do situačního centra v sídle FRONTEXu ve Varšavě 2 policisté a dlouhodobě vyslaní experti v počtu 7 policistů. Nejvíce policistů působí v Albánii (27 policistů), následuje Severní Makedonie (24 policistů) a pak Rumunsko a Řecko (v každém 23 policistů).⁸⁰

⁷⁹Pokyn policejního prezidenta č. 40 ze dne 26. února 2021, o zřízení národního týmu stálého útvaru Evropské pohraniční a pobřežní stráže a vysílání jeho členů do operačních aktivit Frontexu (o Frontexu). Dostupné z: Intranet Policie České republiky. [citováno 2024-02-03].

⁸⁰URBAN, Josef. *Vyhodnocení nelegální migrace 2023*. Online. 22.01.2024. Policie České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-vyhodnoceni-nelegalni-migrace-2023.aspx>. [citováno 2024-02-03].

4 Kauzy agentury FRONTEX

4.1 Aktuální problémy agentury

Na základě zprávy z června 2021 Evropského účetního dvora agentura FRONTEX prý nepracuje efektivně a jsou obavy, že nezvládne své budoucí úkoly. Dle informací z Evropského parlamentu se agentura potýká se závažnými problémy včetně podezření, že se podílela na porušování lidských práv na moři. Dále prý nezvládá finanční management, nezvládá výběrová řízení. Agentura je nařčena ze šikany zaměstnanců a ze schůzek s neregistrovanými lobbisty. Ve zprávě Evropského účetního dvora je uvedeno, že FRONTEX není dostatečně efektivní, a že navyšuje své náklady i počty zaměstnanců, aniž by vyhodnotil své dosavadní působení.⁸¹

V médiích bylo často zmiňováno zapojení FRONTEXu do nepřijatelného zapojení s migranty v Egejském moři. Problémem jsou v Řecku tzv. pushbacks – nelegální navracení, respektive zatlačování migrantů a uprchlíků přímo k tureckým břehům anebo na moře. Dále je problémem násilné zacházení s migranty a uprchlíky včetně dětí během tzv. pushbacks. Tyto události nemusí provádět přímo zaměstnanci FRONTEXu, ale jsou zde dlouhodobě přítomni a je pravděpodobné, že o těchto praktikách vědí.

Agentura je v současné době vyšetřována Evropským parlamentem pro svou roli při pátracích a záchranných operacích ve Středozemním moři. Ve spojitosti s neštěstím z června roku 2023, kdy na moři zemřelo nejméně 500 lidí. Pobřežní stráž Řecka provedla nebezpečný manévr, aby přeplněnou rybářskou loď s migranty plující z Libye nasměrovala k Itálii, což vyústilo k jejímu převrácení. Řecká pobřežní stráž se snažila toto plavidlo odtáhnout a výsledkem toho bylo zmíněné převrácení. Agentura FRONTEX k vyšetřování uvedla, že bude spolupracovat při vyšetřování a současně upozornila, že nekoordinuje pátrací a záchranné operace, které jsou v kompetenci národních agentur.⁸²

⁸¹ECA Europa. *Roční zpráva o aktivitách*. Online. 05.05.2022. ISBN 978-92-847-7456-2. Dostupné z: <https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/AnnualActivityReports.aspx>. [citováno 2024-01-29].

⁸²Voxpot. *Frontex čelí vyšetřování kvůli havárii lodi s víc než 500 oběťmi*. Online. 26.07.2023. Dostupné z: <https://www.voxpot.cz/rychle-zpravy/frontex-celi-vysetrovani-kvuli-havarii-lodi-s-vic-nez-500-obetmi/>. [citováno 2024-01-26].

Dle britského deníku Guardian bylo obviněno 5 států sedmadvacítky a FRONTEX u na základě analýzy dokumentů, která poskytla OSN a z databáze incidentů, které zaznamenaly neziskové organizace přímořských států. Guardian jmenuje Itálii, Maltu, Řecko, Chorvatsko a Španělsko, kdy tyto státy údajně společně s FRONTEXem prováděly konkrétně během roku 2020 blokování člunů, ignorování volání o pomoc, a dokonce násilné transportování z pevniny. Dle výpovědi svědků strážci uprchlíkům fyzicky ubližují s cílem donutit je, aby opustili evropskou pevninu. Staly se i případy, kdy příslušníci FRONTEXu manévrovali většími loděmi tak, aby posádky menších lodí zahnali zpět. V tom roce se situace vyostřovala i díky globální pandemii koronaviru.⁸³

4.1.1 Hlavní kritici agentury

Mezi hlavní kritiky fungování agentury FRONTEX patří různé frakce Evropského parlamentu. Nejhlasitějším je politická skupina Zelených/Evropské svobodné aliance, která upozorňuje na nedodržování základních práv a svobod a nezákonné odsuny migrantů. Dalšími kritiky jsou mezinárodní a neziskové organizace, mezinárodní agentury a zástupci akademické obce. V neposlední řadě jsou to pak antisystémové politické strany v členských státech.

Konkrétním příkladem je **Migreurop**. Jedná se o síť 42 organizací a jednotlivců ze 13 států v Evropě a v Africe se sídlem ve Francii, které se zasazuje za Evropu bez středisek a táborů pro migranty. Shromažďuje informace o podmínkách v těchto centrech a na vnějších hranicích a informuje o situaci veřejnost. Organizuje kampaně za ochranu práv migrantů, vydává články a zprávy o situaci migrantů v táborech a na své webové stránce zpřístupňuje přehlednou mapu všech táborů a středisek v Evropě.⁸⁴ Obdobně vystupuje také více známé mezinárodní, apolitické a nezávislé hnutí **Amnesty International**, které se zabývá ochranou svobody a bojem proti bezpráví. Organizace **CEO** (Corporate Europe Observatory)

⁸³SVĚRÁK, Vojtěch. *Postupy evropské pobřežní stráže budí otázky. Podle analytiků kvůli ní zahynulo přes 2000 migrantů*. Online. 08.05.2021. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/evropska-pobrezni-straz-pritvrdila-za-dobu-pandemie-udajne-nelegalnimi-praktikami-zabranila-vstupu-4.A210505_171938_In_zahranici_livs. [citováno 2024-01-26].

⁸⁴Migraceonline.cz. *Agentura FRONTEX: garantuje ochranu lidských práv?* Online. 20.06.2011. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/agentura-frontex-garantuje-ochranu-lidskych-prav>. [citováno 2024-02-05].

poukazuje na úzkou spolupráci FRONTEXu s lobbisty ze zbrojního a sledovacího průmyslu, přičemž jejich jednání probíhala za zavřenými dveřmi. Bylo zde patrné opomenutí možného dopadu těchto jejich jednání a diskusí na lidská práva, narušení základního práva lidí na soukromí, presumpci neviny a svobodu. Tato jejich spolupráce vedla pak vlastně k politice agresivního dohledu nad každým, kdo se snaží překročit hranice EU.⁸⁵ Příkladem z českého prostředí může být radikální až dehonestující postoj poslance Tomia Okamury ze strany SPD (Svoboda a přímá demokracie), který se k agentuře FRONTEX vyjádřil jako o „největší organizaci na dovoz afrických muslimů do Evropy“.⁸⁶ Obdobný názor zastává řada dalších politiků z ostatních států.

4.2 Právní ochrana

4.2.1 Instituce EU

I. Evropský parlament

K prošetření výše uvedených událostí během roku 2020 byla v březnu 2021 zřízena kontrolní skupina Výboru Evropského parlamentu pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (LIBE). Agentura prováděla vyšetřování s cílem zjistit pravdivost obvinění z porušení a nedostatků ve vnitřních mechanismech agentury. Kontrolní skupina vyšetřovala jak problémy v oblasti Egejského moře (tzv. pushbacky Řecké pobřežní stráže, FRONTEXu), ale i v dalších oblastech, v kterých byly hlášeny porušení a byly prováděny operace FRONTEXu. Kontrolní skupina dospěla k závěru, že agentura FRONTEX si byla vědoma porušování základních práv v hostitelských členských státech, ale nedokázala tato porušování řešit a účinně na ně reagovat. Nebyly však nalezeny přesvědčivé důkazy o přímém provádění zatlačení nebo hromadného vyhoštění agenturou. Zjištění a závěry kontrolní komise vyústily v konkrétní doporučení (celkem 42 doporučení) pro činnost agentury tak, aby mohla dodržovat své závazky a vyhnout se riziku

⁸⁵argument. *Ochrana hranice: Agentura Frontex: a její bobtnající rozpočet (2. část)*. Online. 24.07.2021. Dostupné z: <https://casopisargument.cz/?p=37104>. [citováno 2024-02-06].

⁸⁶Tomio Okamura. *Jsmo v maléru, jak z toho ven?* Online. ©2024. SPD. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-jsmo-v-maleru-jak-z-toho-ven/>. [citováno 2024-02-06].

spoluviny. Jedním z návrhů kontrolní skupiny, je to, aby v operačních plánech byla podmínka, že FRONTEX bude schopen provádět monitorování v celé operační oblasti a aby členské státy neměli možnost odmítnout přístup pozorovatelů základních práv.⁸⁷

II. Evropský veřejný ochránce práv (ombudsman)

V současné době je ombudsmankou Emily O'Reillyová. Ombudsman řeší případy týkající se porušování lidských práv buď na podnět anebo samostatně pokud nastanou případy, o kterých se sama dozví, například z médií. V listopadu 2020 zahájila šetření z vlastní iniciativy s cílem zjistit, jak FRONTEX řeší údajné porušování základních práv prostřednictvím svého „mechanismu pro stěžovatele“ a jaká je úloha a nezávislost úředníka FRONTEXu pro základní práva. Na základě šetření předložila ombudsmanka řadu návrhů na zlepšení pro agenturu FRONTEX s cílem zlepšit dostupnost mechanismu pro podávání stížností pro potenciální oběti porušování základních práv a posílit odpovědnost za operace agentury FRONTEX a všechny zúčastněné strany. Agentura FRONTEX odpověděla kladně na většinu návrhů ombudsmanky a podnikla kroky k uskutečnění těch, které přímo nerealizovala.⁸⁸

III. Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF – European Anti-Fraud Office)

Taktéž v lednu roku 2021 zahájil vyšetřování FRONTEXu, kvůli obvinění z obtěžování, špatného chování a zatlačování migrantů. Během vyšetřování odešli z agentury někteří velmi vysoce postavení úředníci. Vyšetřování zahrnovalo

⁸⁷GUILD, Elspeth, MONNET, Jean. *Spor o vytlačování ze strany agentury Frontex: poučení z dohledu (část I)*. Online. 19.04.2021. Eumigrationlawblog. Dostupné z: <https://eumigrationlawblog.eu/the-frontex-push-back-controversy-lessons-on-oversight-part-i/>. [citováno 2024-01-27].

⁸⁸Evropský veřejný ochránce práv. *Veřejná ochránkyně práv zahajuje šetření s cílem posoudit mechanismus pro vyřizování stížností Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex)*. Online. 12.11.2020. Dostupné z: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/news-document/en/134739>. [citováno 2024-01-27].

také obvinění z odsunu, nezákonných operací, jejichž cílem je zabránit migrantům dostat se k břehům EU.⁸⁹

Ředitel agentury FRONTEX Fabrice Leggeri po tlaku médií, neziskových organizací a členů Evropského parlamentu a na základě výsledku vyšetřování úřadu OLAF podal dne 29.04.2022 rezignaci. Obvinění proti němu se týkala konkrétně ilegálního zatlačování migrantů na hranicích EU. Zatlačování odporuje mezinárodnímu humanitárnímu právu, které zakazuje vracet lidi tam, kde by mohli být jejich životy v ohrožení. Vedení FRONTEXu o těchto porušování lidských práv vědělo a záměrně se vyhýbalo jejich nahlášení. Též byli podezřelí, že se setkávali s lobbisty ze zbrojního průmyslu.⁹⁰

Ve zprávě úřadu OLAF ze dne 15. února 2022 jsou konkrétně zmiňovány tři klíčové problémy:

- 1) Úředník pro otázky základních práv neměl přístup k operativním informacím,
- 2) úředník pro otázky základních práv nebyl pověřen řešením případů závažných incidentů s údajným porušováním základních práv,
- 3) zaměstnanci, kteří oznámili závažné incidenty nadřízeným, byli těmito osobami (jež vyšetřoval úřad OLAF) ignorováni.

Tato zpráva úřadu OLAF byla zveřejněna až na základě četných žádostí dne 31.10.2022.

IV. Úředník pro základní práva (FRO-Fundamental Rights Observer) a Správní rada (Management board)

Jejich úkoly a povinnosti byly již popsány výše v kapitole struktury agentury. Z diskuzí kolem FRONTEXu obecně vyplývá, že neexistuje nezávislý externí dohled nad agenturou, který by splňoval požadavky Soudní dvora EU (SDEU) nebo Evropského soudu pro lidská práva (ESLP). Jedná se o závažné selhání, pokud jde o strukturu agentury, která potřebuje naléhavě nápravu, neboť se množí

⁸⁹Politico. *Kontrolní orgán EU zahájil vyšetřování pohraniční agentury Frontex*. Online. Poslední změna 11.01.2021 v 20:57. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/olaf-opens-investigation-on-frontex-for-allegations-of-pushbacks-and-misconduct/>. [citováno 2024-02-01].

⁹⁰Idnes.cz. *Kryl zatlačování migrantů, scházel se s lobbisty. Šéf ochrany hranic EU končí*. Online. 29.04.2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/frontex-politico-migranti-leggeri-recko-agentura-olaf-eu.A220429_125813_zahranicni_jhr. [citováno 2024-02-04].

obvinění proti činnosti agentury v otázce základních práv. Předchozí i současné spory kolem operací agentury FRONTEX ukazují, že zřízení takového orgánu nebo mechanismu dohledu je také v zájmu agentury.⁹¹

4.2.2 Soudní ochrana

Soudní žaloby na porušování základních práv FRONTEXem je podávána k SDEU jako jedinému příslušnému soudu, který má pravomoc rozhodovat o agentuře FRONTEX, vzhledem k tomu, že se jedná o agenturu EU. Na agenturu FRONTEX bylo podáno několik právních žalob⁹² na akty při operacích agentury.

O jedné z žalob dne 7. dubna roku 2022 rozhodl Tribunál (soud první instance SDEU) tak, že určil nepřipustnost žaloby pro nečinnost podle článku 265 SFEU (Smlouva o fungování EU) v případě SS a ST pod Č.j. T-282/21. V žalobě se tvrdí, že agentura přispěla k porušování základních práv, včetně fyzického násilí, zadržování a odsunu na moři během společné operace Poseidon v Egejském moři u řeckých břehů. Agentura byla obviněna dále z odpovědnosti za závažné porušení primárního práva EU, včetně článku 18 Listiny EU o právu na azyl, a sekundárních právních předpisů, jako je nařízení o FRONTEXu z roku 2019. Dle článku 46 odst. 4 nařízení o FRONTEXu je výkonný ředitel povinen „odejmout financování jakékoli činnosti agentury, nebo pozastavit či ukončit jakoukoli činnost agentury, a to zcela nebo z části, pokud se domnívá, že v souvislosti s danou činností dochází k porušování základních práv nebo závazků z oblasti mezinárodní ochrany, které je závažné povahy nebo je pravděpodobné, že bude přetrvávat“. Dle článku 265 SFEU mají žalobci povinnost vyzvat orgán nebo instituci k jednání před podáním žaloby k soudnímu dvoru. Tribunál však při prohlášení žaloby za nepřipustnou na základě předchozí judikatury upřesnil, že „článek 265 SFEU se týká nečinnosti ve smyslu nepřijetí rozhodnutí nebo nevymezení postoje, a nikoliv přijetí jiného opatření, než které si dotčené osoby

⁹¹GUILD, Elspeth, MONNET, Jean. *Spor o vytlačování ze strany agentury Frontex: poučení z dohledu (část I)*. Online. 19.04.2021. Eumigrationlawblog. Dostupné z: <https://eumigrationlawblog.eu/the-frontex-push-back-controversy-lessons-on-oversight-part-i/>. [citováno 2024-01-27].

⁹²NICOLOSI, Salvo. *Agentura Frontex a přístup migrantů ke spravedlnosti*. Online. 07.09.2022. Verfassungsblog. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/frontex-and-migrants-access-to-justice/>. [citováno 2024-01-28].

přejí nebo které považují za nezbytné“. Na žádost žalobců výkonný ředitel agentury FRONTEX sdělil dopisem, v něm žalobcům sdělil, že podmínky po přijetí rozhodnutí na základě článku 46 odst. 4 nařízení o FRONTEXu z roku 2019 nebyly v projednávaném případě splněny a poukázal na to, že žádné z incidentů uvedených žalobci nemohl prokázat existenci porušení základních práv.⁹³

Další žaloba, která byla podána k soudnímu dvoru na činnost agentury FRONTEX byla žaloba o náhradu škody podle článku 340 odst. 2 SFEU pod názvem *WS a další*, Č.j. T-600/21. Jednalo se o žalobu syrských migrantů, kteří byli přemístěni v roce 2016 z řeckého ostrova v rámci návratových operací do Turecka. V Turecku obdrželi doklady k dočasné ochraně a dočasné cestovní povolení, a poté se přesunuli do Iráckého Erbilu, kde žijí. Následně podali několik stížností na činnost agentury a činnost řecké policie, což pak vyústilo k podání hromadné zmíněné žaloby. Rozhodnutím Tribunálu ze dne 6. září 2023 byla žaloba zamítnuta, jelikož žalobci nepředložili důkaz o dostatečně přímé příčinné souvislosti mezi uplatňovanou škodou a jednáním vytýkaným agentuře FRONTEX v souladu s požadavky judikatury.⁹⁴

V současné době je podaná žaloba k SDEU ze dne 10.03.2022 pod Č.j. T-136/22 *Hamoudi v. FRONTEX*. Žalobce navrhuje, aby Tribunál nařídil agentuře FRONTEX zaplatit žalobci částku 250 tisíc EUR, jako náhradu nemajetkové újmy za to, že utrpěl újmu v důsledku porušení jeho základních práv během a po jeho vyhoštění z Řecka ve dnech 28 a 29. duben roku 2020 v Egejském moři a za jeho pocity nespravedlnosti a frustrace, která mu způsobila skutečnost, že autorem či spoluautorem hromadného vyhoštění namířenému proti němu byla agentura EU.⁹⁵

⁹³InfoCuria Judikatura. *T-282/21-SS a ST v. Frontex*. Online. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=T-282/21&language=EN>. [citováno 2024-01-28].

⁹⁴InfoCuria Judikatura. *T-600/21 WS a další*. Online. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=277021&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1547277>. [citováno 2024-01-28].

⁹⁵InfoCuria Judikatura. *T-136/22 Hamoudi v. Frontex*. Online. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=259477&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=645184>. [citováno 2024-01-28].

4.3 Výsledky kontrol činnosti agentury FRONTEX

4.3.1 Zpráva EÚD 2021

V srpnu 2021 vydala EÚD zvláštní zprávu o činnosti agentury FRONTEX. Součástí bylo i zkoumání plnění rozšířeného mandátu z roku 2019. Audit se týkal období od konce roku 2016 do února 2020. Celkové zjištění je, že podpora agentury FRONTEX poskytována členským státům v boji proti nelegální migraci a přeshraniční trestné činnosti není dostatečně účinná. Hlavní závěry zprávy jsou:⁹⁶

- rámec pro výměnu informací nezajišťuje přesnou, úplnou a aktuální informovanost o situaci na vnějších hranicích EU (např. podávání zpráv o přeshraniční trestné činnosti, nedostatek informací na vzdušné hranici EU), což má dopad i na analýzu rizik v oblasti migrace
- nejsou dostatečné informace o společných operacích, např. skutečné náklady, výsledky činnosti, hodnocení účinnosti operativní činnosti
- chybí formální analýza potřeb v oblasti pracovníků a vnitřní komunikační postupy nejsou na dostatečné úrovni

V následující kapitole jsou uvedeny výsledky šetření z roku 2023 tzn. dva roky po uveřejnění této zprávy, z nichž vyplývá, že došlo ke zlepšení v některých oblastech, v některých oblastech nedostatky přetrvávají.

⁹⁶Evropský účetní dvůr. Zvláštní zpráva 08/2021: Frontex. Online. ©2021. ISBN 978-92-847-6101-2. Dostupné z <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/frontex-8-2021/cs/>. [citováno 2024-01-28].

4.3.2 Výsledky šetření výboru LIBE v roce 2023

Z Usnesení Evropského parlamentu (2023/2729(RSP))⁹⁷ vyplývají následující poznatky z vyšetřování provedené pracovní skupinou pro kontrolu agentury Frontex (dále jen skupina FSWG), kterou zřídil v roce 2021 výbor LIBE.

Agentura a její správní rada vyvinula úsilí a doposud provedla 36 doporučení skupiny FSWG. Mezi doporučení, která nebyla zatím provedena, jsou doporučení týkající se např. operací agentury FRONTEX v Řecku a Maďarsku a komunikace s vládami členských států a porušování základních práv ze strany členských států. V Řecku a Maďarsku jsou přetrvávající problémy v oblasti dodržování základních práv a svobod a špatného zacházení s migranty.

SDEU v rozsudku ze dne 30.06.2022 konstatoval, že litevské právní předpisy umožňující odepření mezinárodní ochrany a automatické zajištění žadatelů z důvodu překročení hranic nedovoleným způsobem, jsou neslučitelné s právem Evropské unie. Od července 2022 se tak agentura FRONTEX nemá účastnit ostrahy hranic v Litvě a ani jí podporovat. Avšak agentura pokračovala ve společné operaci Terra v Litvě i po tomto rozsudku.

Agentura FRONTEX invazivním způsobem prostřednictvím programu pro zpracování osobních údajů pro analýzu rizik (PEDRA) shromažďovala údaje od migrantů a uprchlíků a vkládala je do databáze Europolu týkající se trestné činnosti. Program PEDRA byl realizován v letech 2015-2017.

Agentura FRONTEX se svou spoluprací s libyjským centrem pro koordinaci záchranných operací na moři (předávání informací o osobách v tísňové situaci na moři) dostává do konfliktu, protože libyjské aktéry jsou podezřelí ze zločinů proti lidskosti a porušování lidských práv migrantů.

Agentura FRONTEX by měla dále pokračovat k přijetí opatření pro provádění zbylých 6 doporučení, konkrétně se jedná např. o:

⁹⁷Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14.12.2023 o agentuře Frontex na základě šetření pracovní skupiny LIBE pro kontrolu agentury Frontex (2023/2729(RSP)). Online. 15.12.2023. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0483_CS.html. [citováno 2024-01-28].

- **zajištění konzultace operačních plánů** s úředníkem pro otázky základních práv během procesu jejich přípravy,
- **zajištění transparentního mechanismu podávání zpráv** mezi agenturou a členským státem jako součást operačního plánu ve spolupráci se členskými státy,
- **zavedení záruky ochrany oznamovatelů.**

Dle výše uvedeného je tedy zřejmé, že agentura FRONTEX reaguje na zjištění a připomínky k její činnosti a snaží se přijímat zlepšující opatření a opatření k odstranění nedostatků. Přesto tyto kroky jsou stále nedostatečné.

5 Závěr

Cílem práce bylo základě studia dostupných informací a dat o ochraně hranic Evropské unie týkající se Evropské agentury FRONTEX popsat a analyzovat tuto problematiku.

V práci jsem se věnoval důvodům vzniku agentury FRONTEX, popisu její organizační struktury a hlavních úkolů, které má plnit. S plněním úlohy a nastavených cílů úzce souvisí i lidské a technické zdroje agentury včetně spolupráce s organizacemi EU. Proto jsem se v několika částech práce snažil popsat personální složení jednotek FRONTEXu. Popsal jsem společné operace agentury s jednotlivými členskými státy a s dalšími evropskými subjekty a uvedl údaje o výsledcích těchto operací např. co do počtu zachráněných osob, počtu zadržených pašeráků a zjištěných falešných dokladů.

Důležitou částí mé bakalářské práce je i analýza právní odpovědnosti agentury FRONTEX, zejména při operacích ve Středozezemním moři, vznikající problémy při násilných návratových operacích a možném protiprávním jednání.

V práci jsem uvedl některé případy těchto jednání a žaloby podané na agenturu FRONTEX v otázkách porušování základních práv. Také jsem se zabýval zprávami EÚD a LIBE a i názory kritických subjektů, jež hodnotí činnost a úlohu agentury FRONTEX.

Na základě analýzy těchto dokumentů, především jejich závěrů a doporučení, a na základě ostatních informací a údajů uvedených v předcházejících kapitolách této bakalářské práce, mohu hodnotit, jak je naplňována úloha agentury FRONTEX při ochraně vnějších hranic EU. Na tomto místě je vhodné znova připomenout, že ochranou hranic je myšleno zamezením vniku nežádoucích elementů, ne oprávněných migrantů a žadatelů o azyl.

Jedním ze zásadních zjištění je, že v průběhu let se zlepšila kultura řízení agentury, zvýšila se podpora dobrých životních podmínek zaměstnanců a došlo k decentralizaci rozhodování – rozdělení odpovědnosti za rozhodnutí. Zlepšila se také vnitřní komunikace v rámci agentury.

Změnou zakládajícího nařízení významně posílila také úloha agentury v praktické a operativní spolupráci se třetími zeměmi. A to jak v oblasti navracení a zpětného přebírání osob, tak v boji proti obchodování s lidmi a operativní a technické pomoci orgánům třetích zemí. Zvýšilo se též poskytování odborné přípravy zaměstnanců. Stále ale přetrvávají problémy v oblasti lidských práv a v nucených neoprávněných návratech. K návratům by mělo docházet až po odmítnutí udělení azylu.

Uvažuje se o dalším rozšíření mandátu agentury v sousedství EU s dalšími zeměmi, např. Albánie, Černá Hora, Srbsko. Zároveň Komise EU jedná o postavení jednotek do třetích zemí mimo EU, a to konkrétně do Senegalu a Mauritánie, což by bylo poprvé od doby vzniku agentury. Těmito kroky poroste tlak na úlohu agentury, aby zajistila dodržování základních práv, protože v těchto státech lze očekávat, že úroveň právního povědomí v této oblasti je z historických důvodů nižší.

V kontextu výše uvedených zjištění je zřejmé, že úloha agentury FRONTEX při ochraně vnějších hranic EU je důležitá, a to i přes problémy, se kterými se potýká. Má zásadní význam při boji přeshraniční trestné činnosti a nelegální imigraci. Ztotožňuji se tak s názorem, že je potřeba mít účinnou a fungující Evropskou agenturu pro pobřežní a pohraniční stráž, protože členské státy potřebují její pomoc při správě společných vnějších hranic. Toto tvrzení podporuje i fakt, že rozpočet agentury vzrostl ze 114 mil. EUR v roce 2015 na 845 mil. EUR v roce 2023. Díky většímu rozpočtu se mohou výrazně posílit povinnosti a kompetence agentury, a to jak z hlediska pracovníků, tak technického vybavení. Agentura se tak stává méně závislou na příspěvcích členských států EU. I s ohledem na veškerá zjištění v oblasti porušování základních práv poroste v budoucnosti tlak na zvýšení odpovědnosti, transparentnosti a intenzivnější kontroly dodržování práva Unie ze strany agentury.

Vzhledem k současným problémům ve světě, například válce na Ukrajině, válce v Izraeli, s ohledem na problémy v Africe týkající se chudoby, sucha, lze předpokládat, že migrace bude neustále pokračovat, a že úloha a postavení Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž bude neustále narůstat.

Seznam použité literatury

Monografie

HONUSKOVÁ, Věra, SCHEU, Harald Christian, FLÍDROVÁ, Eliška. *Ochrana mořské hranice států Evropské unie v kontextu principu nenavracení.* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-44-2.

HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury FRONTEX v ní.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie.* 2. přepracované a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978-80-7380-783-2.

SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného.* 2. dopl. vyd. Praha: Auditorium, 2019. ISBN 978-80-87284-73-5.

ZUZÁNKOVÁ, Pavlína. *Nové nařízení o Evropské pohraniční a pobřežní strážci.* Policejní prezidium České republiky, Odbor mezinárodní policejní spolupráce, Národní kontaktní bod Frontex. Interní prezentace. 18.12.2019.

Právní předpisy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009, ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), odst.1, odst. 2, (Úř. věst. L 243/1, 15.9.2009)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 863/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zřizuje mechanismus pro vytvoření pohraničních jednotek rychlé reakce a kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2007/2004, pokud se jedná o tento mechanismus a o pravomoci a úkoly vyslaných příslušníků (Úřední věstník L 199, 31.7.2007).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 a zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 863/2007, nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 a rozhodnutí Rady 2005/267/ES (Úř. věst. L 251/1, 16.9.2016)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravující přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex). (Úř. věst. L 77/1, 23.03.2016)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226. (Úř. věst. L 236/1, 19.09.2018)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1861 ze dne 28. listopadu 2018, o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému (SIS) v oblasti hraničních kontrol, o změně Úmluvy k provedení Schengenské dohody a o změně a zrušení nařízení (ES) č. 1987/2006. (Úř. věst. L 312, 07.12.2018)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624 (Úř. věst. L 295/1, 14.11.2019)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1052/2013 ze dne 22. října 2013, kterým se zřizuje Evropský systém ostrahy hranic (EUROSUR) (Úřední věstník L 295/11, 6.11.2013)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1168/2011 ze dne 25. října 2011, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (Úřední věstník L 304/1, 22.11.2011)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 656/2014 ze dne 15. května 2014, kterým se stanoví pravidla pro ostrahu vnějších hranic v kontextu operativní spolupráce koordinované Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie. (Úř. věst. L 189/93, 27.06.2014)

Nařízení Rady (ES) č. 2007/2004 ze dne 26. října 2004 o zřízení Evropské agentury pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie. (Úř. věst. L 349/1, 25.11.2004)

Pokyn policejního prezidenta č. 40/2021, ze dne 26. února 2021, o zřízení národního týmu stálého útvaru Evropské pohraniční a pobřežní strážce a vysílání jeho členů do operačních aktivit Frontexu (o Frontexu)

Sdělení komise Evropskému parlamentu a Radě, kterým se zavádí víceletá strategická politika pro evropskou integrovanou správu hranic, COM(2023) 146final, Ve Štrasburku dne 14.3.2023.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. (Úř. věst. L 348/98, 24.12.2008)

Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky **o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích**, podepsána v Schengenu dne 19. června 1990. (Úřední věstník L 239/19, 22. 09. 2000).

Internetové zdroje

!argument. *Ochrana hranice: Agentura Frontex: a její bobtnající rozpočet (2. část)*. Online. 24.07.2021. Dostupné z: <https://casopisargument.cz/?p=37104>. [citováno 2024-02-06].

Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech. *Den společných akcí*. Online. 22.01.2024. Dostupné z: <https://www.eurojust.europa.eu/term/joint-action-day>. [citováno 2024-01-27].

Český statistický úřad. *Metodika – nelegální migrace*. Online. Aktualizováno 13.01.2022, Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/metodika-nelegalni-migrace>. [citováno 2024-01-20].

ECA Europa. *Roční zpráva o aktivitách*. Online. 05.05.2022. ISBN 978-92-847-7456-2. Dostupné z: <https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/AnnualActivityReports.aspx>. [citováno 2024-01-29].

EUR-Lex. *Schengenská dohoda*. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>. [citováno 2024-01-24].

Euractiv.cz. *Příliš drahá, příliš tvrdá vůči migrantům? Evropská agentura Frontex čelí kritice i vyšetřování*. Online. 11.06.2021. HlídacíPesorg. Dostupné z: <https://hlidaci-pes.org/prilis-draha-prilis-tvrda-vuci-migrantum-evropska-agentura-frontex-celi-kritice-i-vysetrovani/>. [citováno 2024-02-22].

Europol. *#ActionDays16 #OpCICONIA*. Online. 16.10.2016. Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/operation_ciconia_alba_infographicoct2016_0_0.pdf. [citováno 2024-01-27].

Europol. *Operace DRAGON zasazuje velkou ránu organizovanému zločinu*. Online. 01.12.2017. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/operation-dragon-delivers-major-blow-to-organised-crime>. [citováno 2024-01-27].

Evropská Komise. *Empact společně bojují proti trestné činnosti*. Online. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/operational-cooperation/empact-fighting-crime-together_en. [citováno 2024-01-27].

Evropská rada, Rada Evropské Unie. *Záchrana životů na moři a boj proti převaděčství migrantů*. Online. 16.01.2024. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/saving-lives-sea/>. [citováno 2024-01-20].

Evropská unie. *Život v Evropské unii. Vaše práva a jak je využít*. Online. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/live-work-study/living-eu_cs. [citováno 2024-01-18].

Evropský účetní dvůr. *Zvláštní zpráva 08/2021: Frontex*. Online. ©2021. ISBN 978-92-847-6101-2. Dostupné z <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/frontex-8-2021/cs/>. [citováno 2024-01-28].

Evropský veřejný ochránce práv. *Veřejná ochránkyně práv zahajuje šetření s cílem posoudit mechanismus pro vyřizování stížností Evropské agentury pro pohraniční a pobřežní stráž (Frontex)*. Online. 12.11.2020. Dostupné z: <https://www.ombudsman.europa.eu/en/news-document/en/134739>. [citováno 2024-01-27].

Frontex. *2021 in brief*. Online. © 2022. ISBN 978-92-9467-161-5. Dostupné z: https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/In_brief_2021.pdf. [citováno 2024-01-20].

Frontex. *Agentura v kostce*. Online. ISBN 978-92-9471-276-9. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/cs/publikace/vseobecne/>. [citováno 2024-01-25].

Frontex. *Kodex chování*. Online. ©2020. ISBN 978-92-9471-855-6. Dostupné z: https://www.frontex.europa.eu/assets/Key_Documents/Code_of_Conduct/Languages/20.0106CS_005.pdf. [citováno 2024-01-20].

Frontex. *Novinky*. Online. 02.03.2022. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-launches-new-land-operation-WvWFMr>. [citováno 2024-01-26].

Frontex. *Novinky*. Online. 06.05.2022. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-statement-on-the-incident-over-the-black-sea-XJ1jZE?etrans=cs>. [citováno 2024-01-24].

Frontex. *Organizační struktura*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/structure/>. [citováno 2024-01-20].

Frontex. *Rozpočet agentury 2023*. Online. ©2023. Dostupné z: <https://prd.frontex.europa.eu/document/voted-budget-2023/>. [citováno 2024-01-24].

Frontex. *Rozpočet agentury v jednotlivých letech*. Online. ©2023. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/transparency/public-access-to-documents/public-access-to-documents-registry/?category=budget>. [citováno 2024-01-25].

Frontex. *Společné operace*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/cs/co-delame/spolecne-operace/>. [citováno 2024-01-25].

Frontex. *Správní rada*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/management-board/>. [citováno 2024-01-20].

Frontex. *Stručný přehled o činnosti 2020*. Online. Dostupné z: https://frontex.europa.eu/in_Brief_2020. [citováno 2024-01-26].

Frontex. *VEGA Handbook: Children at airports*. Online. 2015. ISBN: 9789295205321. Dostupné z: https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Operations/VEGA_Children_Handbook.pdf. [citováno 2024-01-28].

Frontex. *VEGA Children 2015 pomáhá zakročit proti obchodování s dětmi*. Online. 09.07.2015. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/vega-children-2015-helps-crack-down-on-child-trafficking-YJPBAR>. [citováno 2024-01-28].

Frontex. *Základní práva*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://www.frontex.europa.eu/language/cs/>. [citováno 2024-01-21].

GUILD, Elspeth, MONNET, Jean. *Spor o vytlačování ze strany agentury Frontex: poučení z dohledu (část I)*. Online. 19.04.2021. Eumigrationlawblog. Dostupné z: <https://eumigrationlawblog.eu/the-frontex-push-back-controversy-lessons-on-oversight-part-i/>. [citováno 2024-01-27].

Idnes.cz. *Kryl zatlačování migrantů, scházel se s lobbisty. Šéf ochrany hranic EU končí*. Online. 29.04.2022. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/frontex-politico-migranti-leggeri-recko-agentura-olaf-eu.A220429_125813_zahranicni_jhr. [citováno 2024-02-04].

InfoCuria Judikatura. *T-136/22 Hamoudi v. Frontex*. Online. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=259477&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=645184>. [citováno 2024-01-28].

InfoCuria Judikatura. *T-600/21 WS a další*. Online. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=277021&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1547277>. [citováno 2024-01-28].

InfoCuria Judikatura. Online. *T-282/21-SS a ST v. Frontex*. Online. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=T-282/21&language=EN>. [citováno 2024-01-28].

Migraceonline.cz. *Agentura FRONTEX: garantuje ochranu lidských práv?* Online. 20.06.2011. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/agentura-frontex-garantuje-ochranu-lidskych-prav>. [citováno 2024-02-05].

NICOLOSI, Salvo. *Agentura Frontex a přístup migrantů ke spravedlnosti*. Online. 07.09.2022. Verfassungsblog. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/frontex-and-migrants-access-to-justice/>. [citováno 2024-01-28].

PLEVÁK, Ondřej. *Frontex nezvládá svou roli, rozpočet pohraniční stráže EU má přitom výrazně nabobtnat*. Online. 10.06.2021. Euractiv. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/vnitro-a-spravedlnost/news/frontex-nezvlada-svou-rolu-rozpocet-pohranicni-straze-eu-ma-pritom-vyrazne-nabobtnat/>. [citováno 2024-01-24].

Policejní prezidium České republiky - Odbor strategické spolupráce. *Národní kontaktní bod Frontexu*. 26.01.2018. Dostupné z: Intranet Policie České republiky. [citováno 2024-01-26].

Policie České republiky. *Operace Archimedes v České republice*. Online. 24.09.2014. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operace-archimedes-v-ceske-republice.aspx>. [citováno 2024-01-27].

Politico. *Kontrolní orgán EU zahájil vyšetřování pohraniční agentury Frontex*. Online. Poslední změna 11.01.2021 v 20:57. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/olaf>

opens-investigation-on-frontex-for-allegations-of-pushbacks-and-misconduct/. [citováno 2024-01-27].

SIKOROVÁ, Lenka. *Operace Themis*. Online. 06.08.2019. Policie České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operace-themis.aspx>. [citováno 2024-02-02].

Statista. *Roční rozpočty Frontex v letech 2005-2023*. Online. 17.10.2023. Dostupné z: <https://statista.com/statistics/973052/annual-budget-frontex-eu/>. [citováno 2024-01-24].

SVĚRÁK, Vojtěch. *Postupy evropské pobřežní stráže budí otázky. Podle analytiků kvůli ní zahynulo přes 2000 migrantů*. Online. 08.05.2021. Lidovky.cz. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/evropska-pobrezni-straz-pritvrdila-za-dobu-pandemie-udajne-nelegalnimi-praktikami-zabranila-vstupu-4.A210505_171938_In_zahranici_livs. [citováno 2024-01-26].

Tomio Okamura. *Jsmo v maléru, jak z toho ven?* Online. ©2024. SPD. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-jsmo-v-maleru-jak-z-toho-ven/>. [citováno 2024-02-06].

URBAN, Josef. *Vyhodnocení nelegální migrace 2023*. Online. 22.01.2024. Policie České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-vyhodnoceni-nelegalni-migrace-2023.aspx>. [citováno 2024-02-03].

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14.12.2023 o agentuře Frontex na základě šetření pracovní skupiny LIBE pro kontrolu agentury Frontex (2023/2729(RSP)). Online. 15.12.2023. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0483_CS.html. [citováno 2024-01-28].

Voxpot. *Frontex čelí vyšetřování kvůli havárii lodi s víc než 500 oběťmi*. Online. 26.07.2023. Dostupné z: <https://www.voxpot.cz/rychle-zpravy/frontex-celi-vysetrovani-kvuli-havarii-lodi-s-vic-nez-500-obetmi/>. [citováno 2024-01-26].

Wikipedie. *Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž*. Online. Poslední změna 31.12.2023 v 20:47. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropská_agentura_pro_pohraniční_a_pobřežní_stráž. [citováno 2024-01-24].

Wikipedie. *Evropská migrační krize 2015*. Online. Poslední změna 04.12.2023 v 8:41. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropská_migrační_krize_2015. [citováno 2024-01-24].